

† ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ', Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

Κ. Τσιριβόκος -
? Διωκτικός μητρώος
Αγαθιανός
(Άγιοι Ανάστυροι Αρσινόης)

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ

17344

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΙΤΥΣ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ
ΕΚ ΤΗΣ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ', Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1946

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

L'homme fatal

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ι. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

1. Βίος. Ὁ Θουκυδίδης ἐγενήθη ἐν τῷ δήμῳ Ἀλιμοῦντι (παρὰ τὸν σημερινὸν Ἄλιμον, πέραν τοῦ Π. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 470 π. Χ. Ὁ πατὴρ του Ὀλορος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὀλόρου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, ἡ δὲ μήτηρ του Ἠγησιπύλη ἀπόγονος τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου καὶ συγγενῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγωγὴν του δ' αὐτὴν ὄφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλη, θρακικῶ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

Ὁ Θουκυδίδης ὡς καταγόμενος ἔξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἔσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξαγόραν καὶ τὸν ῥήτορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι σοφισταὶ Πρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν παιδευσιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, προσβληθεὶς καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος διετάχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βρασίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ', ἐπειδὴ ἔβραδυνε, δὲν κατώρθωσε ν' ἀποτρέψῃ τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ εἰς θάνατον καί, ἵνα διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἐκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαπτῇ ὕλη κτήματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαίνων πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς

τοὺς ὁποίους διεδραματίσθησαν ταῦτα, καὶ συλλέγων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὕλην τῆς ἱστορίας του.

Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν 30 τυράννων τῷ 403 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτήν, ἴσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 396 εὗρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὕλη ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνημῆμά του παρὰ τὰ Κιμώνεια μνήματα μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Θουκυδίδης Ὀλόρου Ἀλιμούσιος».

2. Ἔργον. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ λόγῳ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του. Ἡ ἱστορία του λήγει τῷ 411 π. Χ., τὴν συνεκίζει δὲ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἑλληνικά του.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διηρέθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς 8 βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς προοίμιον (κεφ. 1 - 23), συγκρίνων τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον πρὸς τοὺς προηγουμένους προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὗτος εἶναι ἀξιολογώτατος πάντων καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωικοῦ καὶ Περσικοῦ· εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ αἷτια τοῦ πολέμου.

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ἄρχεται ἡ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων περιλαμβάνονσα μέχρι τοῦ 20οῦ κεφαλαίου τοῦ Ε' βιβλίου τὸ πρῶτον δεκαετὲς τμήμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Ε' βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ὑποπτον Νικίειον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ Γ' καὶ Ζ' τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (415-412). Τὸ δὲ Η' περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκελικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π. Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται: 1ον) τὰ καθαρῶς ἱστορικὰ μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν ὁποίων προβαίνει κατ' αὐστηρὰν χρονολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἃ γίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς χειμῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ διαπραγματεύσεις· 2ον) αἱ δημηγορίαι, αἵτινες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις· ἔξ αὐτῶν δὲ μετεδόθησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διασάφην τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἱστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μετὰ θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συν-

τομώματα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους, Περικλέους, Νικίου κλπ., προσαρμόζων ἁρμονικώτατα πάσας τῶν προσώπων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμοὺς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἐπιτυγχάνει δὲ τοῦτο τόσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν δητόρων, ὥστε πιστεῦει ὁ ἀναγινώσκων ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγορευόμενα πρόσωπα ἦτο ἀδύνατον ἐπιτυχέστερον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀπόψεων.

Σημειωτέον δέ, ὅτι αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἀγορευσάντων ἰδίαις λέξεσιν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγγύτατα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα.

3. Λεκτικόν. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν του εἰς ἀρχαίαν ἀττικὴν διάλεκτον, ἣ ὁποία εἶχε διαμορφωθῆ λογοτεχνικῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὅχι δὲ καὶ διὰ τὸν ἤδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἄφθονον γλωσσικὴν ὕλην τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὅθεν μεταχειρίζεται ὅχι μόνον πλείστας ποιητικὰς λέξεις, ὡς αἱ *κλέος*, *ἄχθηδών*, *θάμβος*, *ἀκραιφνῆς* κτλ., ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαύτας, ὡς αἱ *ἀποδημητής*, *κινδυνεύτής*, *αὐτοβοεῖ*, *ξένισις*, *ἐπιβόημα* κλπ., ἄλλων δὲ αὐτὸς κυρίως ποιεῖται χρῆσιν, ὡς αἱ *ξύν*, *ἐτοιμος*, *ὁμοῖος*, *αἰεῖ*, *τροπαῖον*, ἀντὶ τῶν *σύν*, *ἐτοιμος*, *ὁμοῖος*, *αἰεῖ*, *τρόπαιον*. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πολλαπλῆ χρῆσις καὶ παραγωγή νέων δημάτων ἐξ ὀνομάτων, ἢ συχνῆ χρῆσις τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δήλωσιν αἰτίας, ἢ χρῆσις τῶν οὐδετέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἄρθρου, ὡς τὸ *δεδιός*, τὸ *θαροσῶν*, τὸ *σῶφρον* καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν ὁ *φόβος*, τὸ *θάροςος*, ἢ *σωφροσύνη*, ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιεῖ. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς, ἀνώμαλος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Θουκυδίδου, ἣ ὁποία ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ἵσταμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρωτέρας συντάξεως τῶν Ἰώνων καὶ τῆς ἐντέχνου συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εὐθὺς μετὰ τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγῶνων κατὰ τῶν Περσῶν οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ διχονοοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικίνδυνα συμπτώματα τῆς διχονοίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ἐπανελθόντες εἰς τὰ ἴδια ἀνφοδόμησαν τὴν πόλιν των, ἣ ὁποία εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἐρείπια, καὶ κατὰ συμβουλήν τοῦ Θεμιστοκλέους ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐτὴν μὲ ὄχυρόν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιαταὶ ἐβλεπον μὲ ὑποπτον βλέμμα τὴν τοιαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἐρεθιζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Αἰγινητῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολούθουν τὴν κατὰ θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὐξησιν, ἐζήτησαν νὰ ἀποτρέψουν τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου των, προφασιζόμενοι ὅτι ἡ ὄχύρωσις τῶν Ἀθηνῶν ἠδύνατο νὰ ἀποβῆ ὀλεθρία ἐν περιπτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν.

Ἡ ἐπέμβασις ὅμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐματαιώθη διὰ τῆς διπλωματικῆς ἰκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηβόλου τούτου ἀνδρός, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλήν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὄχυρωμάτων τοῦ Πειραιῶς, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ καταστῆ ἀκρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Ἡ Σπάρτη ἠναγκάσθη νὰ δεχθῆ τὸ τετελεσμένον γεγονός καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὀργὴν της. Ἐνῶ δὲ αἱ Ἀθηναῖοι τοιουτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποζούσης ἐν Ἑλλάδι σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

Ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωνισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων Ἕλληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἐξακολουθήσουν τὸν κατ' αὐτῶν ἀγῶνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματίσθη συμμαχικὸς στόλος ἐξ 100 πλοίων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερώσῃ τοὺς νησιώτας καὶ Μικρασιάτας Ἕλληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθεροῦνται.

προσετίθεντο εἰς τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐνίσχουν τὸν κοινὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου οἱ σύμμαχοι ἐξεδίωξαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἔπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. Ὅτε δὲ βραδύτερον ὁ Πausanίας κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώρισαν ὡς ἡγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας «ἀποκνοῦντες τὰς συνεχεῖς στρατείας» συνεφώνησαν μετὰ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἀγῶνα νὰ ἀναλάβουν μόνοι οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον τῶν συμμάχων ποσὸν καθώρισεν ὁ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὥστε ἀγογγύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δήλῳ, διεχειρίζοντο δὲ αὐτὸ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι «Ἑλληνοταμίαι».

Ἐφεξῆς ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἡ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν υἱὸν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλτιάδου.

Ὁ Κίμων κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἔπειτα δὲ μόνος κατέλαβε διὰ συντόμου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος Ἡϊόνα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρησφύγετον τῶν πειρατῶν Δολόπων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀπήλλαξε τὸ Αἰγαῖον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π. Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος τῆς Παμφυλίας τὸν περσικὸν στόλον, ἐξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν τῶν Ἀθηναίων.

Ἡ διαρκὴς ὅμως ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ ὄροι καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας ἤρχισαν μετὰ τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσαρρεσκείας καὶ προστριβὰς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτούς, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὔξησιν τῆς ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ἰδιαίτεραι καὶ ἡ ἀδρανὴς πολιτικὴ τῆς ἡμπόδιζον αὐτὴν νὰ ἐπεμβῇ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν παρῴξυνεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπὸ τῶν

Σπαρτιατῶν ἀποπομπῇ τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθησιν τῆς Ἰθώμης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π. Χ. πενταετῆς ἀνακωχῇ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς τῶν στάσεως συνετέλεσαν εἰς ταχεῖαν ῥῆξιν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ἠτιτήθησαν ὑπὸ τῶν ἠνωμένων Βοιωτῶν ἐν Κορωνεῖα, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεισάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ Εὐβοία, στρατὸς δὲ τῶν Πελοποννησίων ἔφθασεν εἰς Ἐλευσίνα. Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, ὅτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Περικλέους συνωμολογήθησαν τριακονταεεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π. Χ. μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Εὐβοίας, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Πελοποννήσῳ κτήσεις τῶν καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακονταεεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ πολὺ. Οἱ Σπαρτιάται ἔβλεπον μὲ φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὐξησιν τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐφοβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἰδίου τῶν κράτους. Ἐζήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμήν νὰ περιορίσουν αὐτήν. Ἐξ ἄλλου ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῆ εἰς αὐθαίρετον δεσποτείαν ὡς ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παράπονα ἠκούοντο κατ' αὐτῶν. Ἐν ᾧ δὲ τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀφορμὴ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταύτην ἔδωκεν ἡ ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων ἕνεκα τῆς Ἐπιδάμνου καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστάσης Ποτειδαίας. Οὕτω ἤρχισεν ὁ μέγας Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ ὁποῖος διήρσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα, καί, ἀφοῦ τὴν ἐξήντησεν ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς, τὴν ᾤδηγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὸν ὄλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Πλάταιαν καὶ Λέσβον, παρατίθενται κατωτέρω, ὡς ταῦτα ἱστορεῖ αὐτὸς ὁ συγγραφεύς. Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημηγορίαι Πλαταιέων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου ὡς καὶ ὁ Ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Σελ. 65.

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εισβολή τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(B, 1 - 6)

1. Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθὲνδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάntες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγγετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούταις σπονδαί, αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἰερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ δεκάτῳ, ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων—ἠγοῦντο δὲ αὐτῶν βιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου—ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας οὔσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα, ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφωξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προιδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἰεὶ σφίσι διάφορον οὔσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φα-

νεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν, ἢ καὶ ῥᾶον ἔλαθον ἐσελ-
θόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγο-
ρὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγαγομένοις οὐκ ἐπέθοντο, ὥστε
εὐθύς ἔργου ἔχουσαι καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν,
γνώμην δ' ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρῆσασθαι ἐπιτηδεῖοις καὶ
ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν—καὶ ἀνεῖ-
πεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων
Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὄπλα—νομίζον-
τες σφίσι ῥαδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ἦσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θη-
βαίους καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαν-
τες καὶ νομίσαντες πολλῶ πλείους ἐσεληλυθέναι—οὐ γὰρ ἐώ-
ρων ἐν τῇ νυκτὶ—πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους
δεξάμενοι ἠσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεω-
τέριζον. πρᾶσσόντες δὲ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς
τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥαδίως κρατή-
σειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀ-
θηναίων ἀφίστασθαι· ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέ-
γοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως
μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὣσιν ἰόντες, ἀμάξας τε ἄνευ τῶν
ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ
τᾶλλα ἐξήρτυον, ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμ-
φορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοῖμα ἦν, φυλά-
ξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰ-
κιῶν ἐπ' αὐτοὺς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὔσι προσ-
φέροιντο καὶ σφίσι ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φο-
βερώτεροι ὄντες ἦσους ὣσι τῆς σφετέρως ἐμπειρίας τῆς κατὰ
τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθύς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφί-
σιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ἢ προσπίπτοιεν, ἀπεθούοντο. καὶ
δις μὲν ἢ τρίς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶ θορόβῳ αὐτῶν τε

προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων, ἢ χορῇ σωθῆναι—καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν—, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ἣ ἐσῆλθον καὶ αἴπερ ἦσαν μόναι ἀνεωγμέσαι, ἔκλησε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μὴδὲ ταύτῃ ἔξοδον ἔτι εἶναι. διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλόν ἐξῆλθον οὐ πολλοί—αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο—ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως σποράδες ἀπόλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ θύραι ἀνεωγμέσαι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἴκηματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὄρωντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι, ὃ τι ἂν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὕτως ἐπεπράγασαν.

5. Οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροῖη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γινόμενον τῆς νυκτὸς

ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἄσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦή μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοι τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὡς δ' ἦσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν—ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγρούς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκίτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου—ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἦν ἄρα τύχασί τινες ἐζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διανοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλεομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὅσια δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφρασαν αὐτῶν τοὺς ἀνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζώντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἀνδρας.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἀνδρας εὐθύς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἦν τι ξυμβαίνωσι, καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἀνδρας εὐθύς· ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδότες. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τε ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ἣ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθύς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰ-

πεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῆι, ὁ δὲ δευτέρως ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὑστερον οὐδὲν ἦδσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος ἤρξε τοὺς ἀνδρας διεφθαρμένους, καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν· σῆτόν τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

[Μετὰ τὰ συμβάντα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φανερὰν πλέον λύσιν τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάζονται πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκευάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκοπήσαν ἐκάτεροι τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων τῶν, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλλον τὸ θέρος τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ πολέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικὴν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐν τῷ μεταξύ εἶχον συναθροισθῆ εἰς τὴν πόλιν ἐγκαταλιπόντες τὴν ὑπαιθρον, δὲν ἀντεπεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ Περικλέους. Ἔνεκα τούτου οἱ Πελοποννήσιοι, ἀφοῦ ἐλεγήθησαν δῆμους τινὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (430) οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβάλλουν διὰ δευτέραν φοράν, ἀλλ' ἀναγκάζονται νὰ ἀποχωρήσουν ταχέως λόγῳ τοῦ ἐνσκήφαντος ἐν Ἀθήναις καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτου τῆς νόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου (429) δὲν εἰσβάλλουν πλέον εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B, 71 - 78)]

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηρώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες παρ' αὐ-

τὸν ἔλεγον τοιάδε· « Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἔστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanias γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ἱερὰ Διὶ ἐλευθερίῳ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπιδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. Τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἤκετε. μάρτυρας δὲ θεοὺς τοὺς τε δοκίμους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρώους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, ἔαν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Pausanias ἐδικαίωσε».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· « Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἦν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Pausanias ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγνηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἥς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμεῖναιτε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἄπερ καὶ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ

τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἶη ποιεῖν, ἃ προκαλεῖται, ἄνευ Ἀθηναίων — παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνους εἶεν —· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῆ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· « Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῶ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἄν ὁ πόλεμος ἦ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἃ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες, ἢ ἂν ὑμῖν μέλλη ἰκανὴ ἔσσεσθαι».

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὐθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται, ἃ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καὶ, ἢν πεῖθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κοιμισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τριάδε· «Οὐτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ, ὃ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασι ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. ἐπισκῆπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων, οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν».

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὀρώντας καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ τι ἂν ξυμβαίη· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀπο-

κρίνασθαι (ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστίν), ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ὧδε· «Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ἧ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἑλλήσιν, οὔτε νῦν, ἦν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως».

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδροισιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπεξίεναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἴρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου. ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρφοκδόμον ἐκατέρωθεν, φορητὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἐβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σίτον αἰρεῖσθαι. Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ καὶ ἐκάστης πόλεως οἱ ξυνεφεστώτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὀρώντες τὸ χῶμα αἰρόμενον ξύλινον τεῖχος ξυθθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει, ἢ προσεχοῦτο, ἐσφοκδόμον ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμματα εἶχε δέροεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μῆτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφα-

λεία τε εἶναι, ἤροτο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ, καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελθόντες τοῦ τείχους, ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.)

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῦτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληρόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφείλκον αὐθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστε ἐπιβάλλοντας ἦσσαν ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἰζάνοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῆρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδομήματα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μνηοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσφοδοῦμον, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τείχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὐθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἐσφ διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίνεσθαι ἅμα δὲ τῇ χάσει καὶ μηχανὰς προσῆγον οἱ Πελοποννήσιοι τῇ πόλει, μίαν μὲν, ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσει μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνεκλύσαντες ἐγκαρσίας, ὅποτε προσπεσεῖσθαι πη μέλλοι ἢ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσει καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἢ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προὔχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἶ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νο-

μίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιτο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξει τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως, ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἦψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς πᾶς ἔς γε ἐκείνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθειῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταῦτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τᾶλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτως παυθῆναι τὸν κίνδυνον. *ἢ καὶ ἄλλοι*

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλεον ἀφέντες περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτοῦρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους—τὸ δὲ ἡμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσαν—ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὄγδοήκοντα,

γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20-24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν — ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει. ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκησαν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἠγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἔξοδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἧ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαηλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσασθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντος, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου εἰς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρῃσιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐποίοι, διεῖχον δὲ οἱ περιβόλοι ἑκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο,

οὐκ ἔκκαϊδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενημημένα ἄκοδομητο, καὶ ἦν ξυνοχὴ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἕς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἶη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιῶντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκευάστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἅμ' ἀσέληνον ἐξῆσαν. ἠγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἣ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὄπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλλξεις εἰδότες ὅτι ἐρῆμοὶ εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἠγεῖτο Ἄμμέας ὁ Κοροΐβου καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἕξ ἕφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκείνοι ῥᾶον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἦσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γὰρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων κεραμίδα, ἣ πε-

σοῦσα δοῦπον ἐποίησε. καὶ αὐτίκα βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ἦδει, ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἦκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξωθεν τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν, φρυκτοὶ τε ἤρροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἦ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τὰς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσαν μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἰεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν

οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἤσπον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ τοιοῦτω ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόνις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφρευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

24. Ὅρμησαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἠρώφον, νομίζοντες ἥκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἐπτὰ σταδίου οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ἦσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιᾶς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὁρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἕξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννησῖοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσις ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτω ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

Πλαταιέων παράδοσις.

(Γ, 52)

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῶδε τρόπῳ. προσέβαλλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βία μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν — εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἶη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — παρέδωκαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἔτρεφον οἱ Πελοποννησῖοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προτέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσὶν· οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμογίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιαύδε.

Δημηγορία Πλαταιέων.

(Γ, 53-59)

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα οὐ τοιάνδε δίκην οἴομενοι ὑφ᾽ ἕξειν, νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ

ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστα ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν τὸν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης ἢ χρῆ ἀντειπεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἀποροὶ καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ᾖν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ· ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια, ὧν ἀπειροὶ ἦτε, ὠφελούμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, τῶν εὔ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς, μὴ εὔ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειρωταί τε ὄντες ἐνανυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρα γῆ γενομένη παρεγνόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausανία· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ

δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμόν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν. ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον. ὑμεῖς δὲ αἴτιοι δεομένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστήναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελυεύσαντων, οὐκ ἠδικούμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὖ παθόν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἵεναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι τι ἱερομηνία ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μεῖζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερον ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον

ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μεῖζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηγοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλεῖα πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντες καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραυτίκα πού ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσακέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνῶσεσθε μὴ τὰ εἰκότα—οὐ γὰρ ἀφανῆ κρίνεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν—, ὄρατε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξονται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικεσία διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπολλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῶ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου δίκη κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἢ μόνῃ ἐλπίς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ᾗτε».

58. «Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέισθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκειαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθαι, ἀλλ' εὖνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσα ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους — ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλήσι μὴ κτείνειν τούτους —, ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθῆμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὥραϊα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δέ, ὁμαίχοις ποτὲ γενομένοις. ὦν ὑμεῖς τοῦναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθέ τε Πausανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῆ τε φιλία τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δέ, εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταίδα Θηβαῖδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, ὧν νῦν ἴσχουσι, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ἣ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἑλληνες, δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦντες καὶ θυσίας τὰς πατρῴους τῶν εἰσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε».

59. «Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτριᾶς ἕνεκα ἐχθρας

μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπιπλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτω σώφροσι λαβόντας, μὴ ὦν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς, ᾧ τινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίω ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρόπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβώμενοι, πείσαι τάδε, προφερόμενοί θ' ὄρκους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν μὴ ἀμνημονεῖν ἰκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῶων τάφων καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθρίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης, ἣ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες, νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν — (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῶ τελευτήσαι) —, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν — καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἔᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι —, ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθρίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἰκέται ὄντες, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι δεῖσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶρι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

Δημηγορία Θηβαίων.

(Γ, 61-67)

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἠτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο) καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποίησαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ἠτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντιπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῆ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμείκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίου οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ιδέα ὕστερον ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας μόνους αὐτῶν Βοιωτῶν ἀπτικίσαι. καίτοι σκέψασθε ἐν οἴῳ εἶδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγγανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δὲ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσεις, κατέχοντες ἰσχύι

τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι, ὧν μὴ μετὰ νόμων ἤμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὁ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέπασθαι χρῆ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ, εἰ ^{συνελευθερωσάντων} μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν ὅσῃν οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα».

63. «Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἠδίκηκατε τοὺς Ἕλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαινεῖν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιεῖναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μῆδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέσθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἴλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων. καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικούσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιτιδίδοναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας».

64. «Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτ' ἀβουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἐτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός. ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προσφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνομοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σφύζεσθαι. ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους, οὔσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἑλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθεσθε; καὶ ἃ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἃ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἀδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμόν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀπτικισμόν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν».

65. «Ἄ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι—παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνία ἐπὶ τὴν ὑμέτεραν πόλιν—, οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὐτ' ἐκείνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔτε ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος

ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίους, οὐ πολεμίους κομίσαντες, ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριουῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασιν δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους».

66. «Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν οὐδένα, προεῖπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν — κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἔπασχον —, οὓς δὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωογρήσαντες ὑποσχόμενοι τε ἡμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτενεῖν ψευθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἦν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομήσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὐκ, ἦν γε οὔτοι τὰ ὀρθὰ γινώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε καὶ δίκαιως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον τετιμωρημένοι, καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἅς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχροῦν τι δρωῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ

προσηκόντων ἀμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβρόμενοι καὶ τὴν σφετέρην ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνεΐᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι κατ' οἰκίας ἐρῆμοι πολλῶ δικαιοτέραν ὑμῶν ἰκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἐκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκη κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χειρὰς προῖσχύμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. ἀμύνατε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτέ τε χάριν δικαίαν, ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα· καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίνονται. ἀλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἥσσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει».

Πλαταιέων καταδίκη.

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξιν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον

χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πausανίου
 μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἠσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἂ πρὸ
 τοῦ περιτειχίζεσθαι προεῖχοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐ-
 κείνας, οὐκ ἐδέξαντο, ἠγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλή-
 σει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐθις τὸ
 αὐτὸ ἓνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λα-
 κεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ
 δεδρακότες εἰσίν, ὅποτε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ
 ἐξαίρετον ἐποίησαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν
 αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴ-
 κοσιν, οἳ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν· τὴν
 δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ
 στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλα-
 ταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐ-
 τὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ῥυκοδόμησαν πρὸς τῷ
 Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν πανταχῇ κύκλῳ οἰκή-
 ματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὄροφαις καὶ θυρώμασι
 τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ
 τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες
 ἀνέθεσαν τῇ Ἡρᾷ, καὶ νεῶν ἑκατόμπέδον λίθινον ῥυκοδόμη-
 σαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα
 ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δὲ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ
 Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο
 Θηβαίων ἔνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε
 καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν
 ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγέν-
 οντο, οὕτως ἐτελεύτησε.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία.

(Γ, 1 - 18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἤγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήρουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἰππέων ὄπη παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὄμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὄπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἔμμεΐναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθύς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουλευθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο —, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόσσειν πρότερον ἢ διανοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σίτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθυμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδία ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βία καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπέγονται· καί, εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι — ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος — μέγα μὲν ἔργον ἠγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας μείζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἑξαπιναιῶς τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· Κλειππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἶη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ἣ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω· καὶ ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ πείρα· εἰ δὲ μή, Μυτιληναίοις εἶπειν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ὄχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριῆρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἔξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὐβοίαν καὶ περὶ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθὼν, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, πλῶ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσαν.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακούοντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλου μὲν τινα ἐποίησαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ

τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπεικεῖ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ᾧσι Λέσβω πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνοκωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἱ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἰμβριοὶ καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημεὶ ἐποίησαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχῃ ἐγένετο, ἐν ἣ οὐκ ἔλασσαν ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηλίεσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἠσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένειτό τι, κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμαιώνδας Θηβαῖος, οἱ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δύναμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἐκπέμπουσιν.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἠσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἱ πολὺ θᾶσσον παρήσαν ὀρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ

περιοριστάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβηθήκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ ἢ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπιάζε παραεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλευσονται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς, ἧ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

[Ἡ κρατοῦσα δυσμενὴς γνώμη περὶ τῶν ἀφισταμένων συμμάχων δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς· διότι ἡ συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις πρὸς τὰς Ἀθήνας ἔχουσα βάσιν τὴν κοινὴν κατὰ τῶν Μήδων ἄμυναν ἔχασε πλέον τὴν ἰσχὺν της, ἀφ' ἧς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσουν κατὰ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. Ὅτι δὲ ἡ αὐτονομία μας διετηρήθη μέχρι σήμερον, ὀφείλεται εἰς συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμὸν ἐκ μέρους των. Ἡ πρόθεσις των λοιπὸν αὕτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν ῥῆξιν καὶ ὑπελείπετο, ποῖος πρῶτος θὰ παραβῆ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐπράξαμεν ἡμεῖς ὡς ἀσθενέστεροι.]

Ὅθεν εἶναι εὐκαιρία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλῃτε τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν φθαρῆ ἀρκετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χρηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων.

Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλουν τὴν βοήθειαν αὐτήν.]

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἠκούσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος

ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὄλκους παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τε εἰσι μὴ κινουῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπὶ ὁραδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλήν ἰπέων καὶ πεντακοσιομεδίμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ἧ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὀρώντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἠγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον, ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδα, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπίκουροι. καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχῶρει, ἧ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ

καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἄντισσαν καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἄντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν οὗ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκαταφυκόδητο. καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἶργετο, καὶ ὁ χειμῶν ἦρχετο γίνεσθαι.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.

Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ, 25 - 33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά, ἣ ὑπερβατὸν ἦν, τὸ περιτειχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσσονται, ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἦσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὃ τε χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ

τάς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδα, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος. προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἦσσαν ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλευρούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἠγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὢν. ἐδήσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς, ὢν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἱ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἦγον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξῆλθον τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δέ, ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γινόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὐτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλευῆσαι περὶ Μυτιληναίων, ὁποῖον ἂν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιάν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλ-

θωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μηδὲ ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο· οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσηλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξη. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο, ἧ αὐτῶ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλείοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμειξάντες δὲ ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμβρατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐάλωκυῖα ἑπτὰ, ὅτε ἐς τὸ Ἐμβρατον κατέπλευσαν. πυνθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων. καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλείος τάδε.

30. « Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν· κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἧ ἐκεῖνοι τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλκῆ τυγχάνει μάλιστα οὔσα. εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὖνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ και-

νὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἷς τις στρατηγὸς ἔν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο».

31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα. ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρήγουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνία πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν—ἐλπίδα δ' εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίχθαι—, καὶ τὴν πρόσσῳδον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἴν' ὑφέλωσι καὶ ἅμα, ἣν ἐφορμῶσι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἷσθαι καὶ Πισσοῦθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὃ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχεται, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηίων τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλοὺς, καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρόσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξουσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξειν. καὶ ὃ μὲν ἐπέισθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, ὅσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὀρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μῆποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὃ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὄφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμίνιας καὶ Παράλου

ἔτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν—αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι —, καὶ δεδιῶς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῆ ἐκούσιος οὐ σήσεων ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διανοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35-50)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἔρρσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα οὓς κατέθετο καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλεόν. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ἣ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθύς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἃ παρεχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν — ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο—ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους,

οσοι ἠβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦν-
τες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλ-
λοι, ἐποίησαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὀρ-
μῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἴωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολ-
μήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδό-
κουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς
Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες δια-
χρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθύς
ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνώ-
σθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ'
ἦσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ
οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς
ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾶον, διότι
καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν
αὐθις τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. κατασπάσης δ'
εὐθύς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνώμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ
Κλέων ὁ Κλεινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε
ἀποκτεῖναι, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε
δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις
ἔλεγε τοιάδε.

Δημηγορία Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. «Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρα-
τίαν ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν
ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελεία. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέ-
ραν ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμ-
μάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐ-
τῶν ἀμάρτητε ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἠγεῖσθε ἐς
ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ
σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβου-

λεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους, οἱ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξη πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἱ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεόν ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιούσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρῆ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξενέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποησάντων, ὃ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδικοκτότων μᾶλλον — ὁ γὰρ παθὼν τῷ δρᾶσαντι ἀμβλυτέρῳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον ὄν μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἂν λαμβάνοι —, θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὕσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἢ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων τὰ μὲν ἄθλα ἐτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κιν-

δύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὄξεως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι, καὶ προαισθῆσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντές τε ἄλλο τι ὡς εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἠδονῇ ἠσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «^εΩν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνο Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγγώμην ἔχω. νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν — ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν —, ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτούς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν

ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾤήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἐλαχίστου εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν, καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν ῥᾶον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασφύζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάσαις μὴδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμηῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξῆύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἀνθρώπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γὰρ ὑμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχεῖα προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἡ σφαλέντι μὴδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν ἐστερηήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Οὐκ οὖν δεῖ προσθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὀνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευ-

σαν ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ ἀμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἱ τε τέρποντες λόγῳ ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλη ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται καὶ ἢ ἐπιεικείᾳ πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδεῖους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίως τε καὶ οὐδὲν ἦσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν τε ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἔμοι τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιοῦσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκὸς τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν, ἄλλως τε καὶ προὔπαρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ. ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ.

Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς

ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀφιστῆται θανάτῳ ζημιωσόμενον. τότε γὰρ ἦν γνῶσιν, ἧσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδotos ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

Δημηγορία Διοδότου.

(Γ, 22 - 48)

42. «Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὐθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ εἰ βουλόμενός τι αἰσχροὺν πεῖσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλήξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος. ἢ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιοῦτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖη ξυναμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον

λέγοντα, τὴν δὲ σόφρονα πόλιν τῷ τε πλείστα εὖ βουλευόντι μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν. οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἤκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζρόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος».

43. «Ὡν ἡμεῖς τάναντία δρωμέν, καὶ προσέτι, ἦν τις καὶ ὑποπτέυηται κέρδους μὲν ἔνεκα, τὰ βέλτιστα δὲ ὁμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερδῶν τὴν φανεράν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τὰγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μὴδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλούμενον πεῖσαι ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευδάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερώς τι ἀγαθὸν ἀνυποπτεύεται ἀφανῶς πη πλεόν ἕξειν. χρῆ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραινέσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὁ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἦντιν' ἂν τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, αἱ πολλαὶ οὔσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρηλθὼν οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγὼν, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον, ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, εἰ ἂν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ

περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλευέσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσσεσθαι πρὸς τὸ ἦσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυρίζομενος τάναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι. δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιοτο· ἡμεῖς δὲ οὐδὲν δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκεινται καὶ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἔλασσόνων ἀμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοῦς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν· πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρὰ σκευήν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπεῖρξε τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἦσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰδὸς τὸ πάλοι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἢ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἢ δ' ἔξουσία ὑβρεῖ τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργὴν τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἢ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὃ μὲν ἡγούμενος, ἢ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὃ μὲν τὴν ἐπιβουλήν ἐκφροντίζων, ἢ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν.

καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκῆτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἦσσαν τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὀρωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῷ δεινῷ».

46. «Οὐκ οὐτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐγγύῳ πιστεύσαντες χειρὸν βουλευσασθαι, οὐτε ἀνέλπιστον καταστήσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὔσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσασθαι, πολιορκία δὲ παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὄρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὐ νῦν τοῦναντίον δρωῶντες, ἦν τινα ἐλεύθερον καὶ βία ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρῆ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβά-

νειν, ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοϊαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν».

47. «Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ καὶ ἢ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ, ἐὰν βιασθῆ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὀπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὃ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κείσθαι καὶ τοῖς μήδει δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῶν ξυφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὐς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμοῦρας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὄν ἅμα γίνεσθαι».

48. «Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτω πλέον νείμαντες μήτ' ἐπιεικεία, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐὼ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὐς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐὰν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά. ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὁμῶς τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτο-

νία ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου, καὶ τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὖρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβειων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιστα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἶνω καὶ ἐλαίῳ ἄλφιστα πεφυρμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἤρουντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεῶς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιοῦτω τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρᾳ αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμη διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι — ἦσαν δὲ ὀλίγω πλείους χιλίων —, καὶ Μυτιληναίων τείχῃ καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροῦς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λεσβιοὶ ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. Ἐν δὴ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφᾶς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὅστις προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότερον σκηνὴν ποιήσαντες καὶ ἐπιφέρει τὸ αὐτοῦ ἕκαστος, ἦν τι βούληται· ἐπειδὴν δὲ ἡ ἐκφορὰ ἦ, λάρνακας κυπαρισσῖνας ἄγουσιν ἄμαξαι φυλῆς ἐκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅστις, ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἱ ἂν μὴ εὐρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ γυναῖκες πάρεσιν αἰ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὴν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἠρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμη τε δοκῆ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίῃ αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἠρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὀμίλου, ἔλεγε τοιάδει

35. «Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ

τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὁ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὐνοῦς ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστερώς πρὸς ἃ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὁ τε ἄπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἰκανὸς εἶναι δοῦσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρῆ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειραῖσθαι ὑμῶν τῆς ἐκαστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον»!

36. «Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν· δι' ἀρετὴν παρέδωσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὄσσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν πρόσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἶδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα· ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτίθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἑλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἷας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ καὶ μεθ' οἷας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἷων μεγάλα

Kwrolouis

ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὄμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν».

37. «Χρῶμεθα γὰρ πολιτεία οὐ ζηλούση τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἐτέροισι. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται, μετέστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκίμει, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεόν ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων γέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανεία κεκώλυται ἔλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονὴν τι δρᾶ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὀφελίᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἀγραφοὶ ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι».

38. «Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μὲν γε καὶ θυσίαις διεστητοῖσι νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἢ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρῳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γινόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων».

39. «Διαφέρομεν δὲ κἂν ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τὴν τε γὰρ πόλιν κοινήν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξηνηλασίαις ἀπειρογομέν τινὰ ἢ μαθήματος ἢ θεά-

ματος ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθεῖη, πιστεύοντες οὐ ταῖς πάρασκευαῖς τὸ πλεόν και ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχω· και ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθύς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἦσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἰσοπαλεῖς χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτοὺς, μεθ' ἀπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτριᾷ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἀθρόα τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πο πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν και τὴν ἐν τῇ γῆ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δὲ που μορῶ τινὶ προσμεῖξωσι, κρατήσαντές τινας ἡμῶν πάντας ἀχούσιν ἀπεῶσθαι και νικηθέντες ὑφ' ἀπάντων ἡσσησθαι. καιτοι εἰ ὄραθυμία μᾶλλον ἢ πόνων μελέτη και μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεόν ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, και ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἰεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, και ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι και ἔτι ἐν ἄλλοις».

40. «Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας και φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλοῦτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα, και τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινα αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα και πολιτικῶν ἐπιμέλεια και ἐτέροις ἕτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γινῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, και οἱ αὐτοὶ ἦτοι κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἅ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν] διαφερόντως γὰρ δὴ και τότε ἔχομεν ὥστε τολ-

μᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρέπομενοι ἐκ τῶν κινδύνων, καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρωῖντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾗ δέδωκε σφύζειν· ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ὡς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῶ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν».

41. «Ξυελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παιδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἶδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλωσ τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἢ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα, οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὀμήρου ἐπαινέτου οὔτε ὅστις ἔπεισι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἢ ἀλήθεια βλάβει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν αἰδία ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν».

42. Δι' ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μὴδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείους καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὡσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανεῖη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτην τε μνηύουσα καὶ τελευταία βεβαιούσα ἢ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτιθέσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν, τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσεσιν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσι αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναί· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σφῆζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν».

43. «Καὶ οἷδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοῖδε ἐγένοντο. τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὐχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μὴδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνον τὴν ὠφελίαν, ἢν τί ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν; ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξη εἶναι, ἐνθυ-

μουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυρόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτίησαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρως ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῆ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγῆρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κείνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἢ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὐδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὐψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἢ τοῦ βίου, οἷς ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἢ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἦν τι πταισῶσιν. ἀλγεινότερα γὰρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἢ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος».

44. «Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθῆσομαι. ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες τότε εὐτυχές, οἱ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχῶσιν, ὥσπερ οἶδε μὲν νῦν, τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαι τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὧν ἂν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῆ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπι-

γιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἕκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἶόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλευέσθαι, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἕκ τοῦ ὁμοίου παρβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τὸν τε πλέονα κέρδος, ὃν ἠτύχεῖτε, βίον ἠγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγῆρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινές φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι».

45. «Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὄρω μέγαν τὸν ἀγῶνα—τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴθην ἐπαινεῖν—, καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγω χεῖρους κριθεῖτε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τῶν ἀντιπάλων, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστω εὐνοία τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχεῖα παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χεῖροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἢ δόξα καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾗ».

46. «Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσία ἢ πόλις μέχρη ἦβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγῶνων προτιθεῖσα· ἄθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἐκάστω ἅπιτε».

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ερμηνείες

Ερμηνείες

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εισβολή τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(B' 1 - 16)

1. *ἐνθένδε* = ἀπὸ ταύτης τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 431 π. X. *ἐκατέροις*· ἀντὶ ἐκατέρων. *ἐν ᾧ*· εἰς τὸ ἐνθένδε = ἀπὸ τῆς ὁποίας. *οὔτε ἐπεμείλυνντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους* = οὔτε ἤρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἄνευ κηρύκων. *καταστάντες τε*· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. *ἐξῆς* = κατὰ σειράν. *κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα*· τὸ θέρος κατὰ Θουκ. ἦτο ὀκτάμηνον διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, ὃ δὲ χειμῶν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἱστορουμένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἐγίνοντο αἰκυρίως πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαί.

2. *ἐνέμειναν* = διετηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ. *αἱ τριακοντούτεις σπονδαί*· ἢ ἐν ἔτει 445 π. X. συναφθεῖσα εἰρήνη, μεταξύ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἢ ὁποία ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. *πέμπτω καὶ δεκάτῳ ἔτει*· τῷ 441 π. X. μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην. *ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἀργεὶ ἰερωμένης* (= ἰερείας οὔσης)· ἢ Χρυσὶς ἦτο ἰερεία τῆς Ἥρας ἐν Ἀργεὶ· ἠρίθμουν δὲ οἱ Ἀργεῖοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἰερείων. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, ὀρίζει οὗτος τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέροντας τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων, τοῦ Ἀργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηναίων. *ἄρχοντος* = ὅτε ἔμελλε νὰ εἶναι ἄρχων (ἐπώνυμος). *βοιωταρχοῦντες*· τὸ

πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο ὀλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἐξουσίαν ἤσκουν 11 βοιωτάρχαι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι, ὧν οἱ δύο ἐκ Θηβῶν. *ἐπηγάγοντο*· δηλ. αὐτοὺς = προσεκάλεσαν αὐτούς. *ιδίας ἔνεκα δυνάμεως* = ἵνα αὐτοὶ ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. *τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους* = τοὺς πολιτικούς των ἀντιπάλους. *προσποιῶ τί τινι* = προσθέτω τί τινι. *δυνατωτάτου* = ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἰσχύν. *διάφορος* = ἐχθρά. *μήπω φανεροῦ καθεστῶτος* = ἐν ᾧ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀρχίσει φανερά. *ἦ καὶ ῥᾶον* = διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον. *φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας* = ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. *τίθεμαι τὰ ὄπλα* = παρατάσσομαι. *ἔργου ἔχουσθαι* = νὰ ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἔργου (δηλ. τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). *γνώμην ἐποιοῦντο* = ἐδόκει αὐτοῖς. *ἐπιτηδεῖοις* = φιλικοῖς. *ἐς ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν* = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνεννόησιν τοὺς πολίτας. *καὶ ἀνεῖπεν* = καὶ ὄντως (= καὶ) ἐκήρυξε. *κατὰ τὰ πάτρια* = κατὰ τὰς συνθήκας τῶν προγόνων (καθ' ἃς ἡ Πλάταια ἀνῆκεν εἰς τὴν βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. *ἐξαπιναίως* = αἰφνιδιαστικῶς. *πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν* = ἤλθον εἰς συμβιβασμὸν. *τοὺς λόγους*· δηλ. τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος προτάσεις. *ἄλλως τε καὶ* = καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι. *ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον* = δὲν ἐπείραζαν κανένα. *πράσσοιτες δὲ πως ταῦτα* = ἐνᾧ δὲ τρόπον τινὰ διεπραγματεύοντο ταῦτα. *τῷ πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν* = τὸ πλήθος οὐκ ἐβούλετο. *ἐπιχειρητέα εἶναι* = ἐπιχειρητέον εἶναι. *ἐξαρτύω* = παρασκευάζω. *ἦ* = ὅπως. *ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν* = ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. *φυλάξαντες ἔτι νύκτα* = ἀφοῦ ἐφύλαξαν (ἐπερίμεναν), ὥστε νὰ εἶναι ἀκόμη νύξ. *περιόρθρον* = ὄρθρος βαθύς. *ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαραλεωτέροις οἴσι* (τοῖς Θηβ.) *προσφέροιντο* (οἱ Πλατ.) *καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται* = ἵνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), ὅτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ (ἵνα μὴ οἱ Θηβ.) εὐρίσκωνται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεχτικὴν) θέσιν μὲ αὐτούς. *ἀλλά... φοβερώτεροι* (οἱ Θηβ.) = ἔχοντες περισσότερον φόβον. *ἦσους ὧσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν* = (νὰ) εἶναι κατώτεροι αὐτῶν, ποῦ εἶχον γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως (ὀδῶν καὶ παρόδων). *κατὰ τάχος* = ταχέως.

4. *ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς* = συνεπυκνοῦντο. *ἤ προσπίπτοιεν* = ὅπου κάθε φορὰν ἐπετίθεντο (οἱ Πλ.). *ὄλολυγῆ χρῶμαι* = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. *ὑέτος* = βροχή. *ἐν σκότῳ καὶ πηλῶ* = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. *ἦ* = δι' ὧν. *μηνός*· ἢ νυξ ἦτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἦτο τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. *τοῦ μὴ ἐκφεύγειν* = ὥστε νὰ μὴ διαφεύγη κανεὶς. *στυράκιον*· τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀκοντίου. *βάλανος*· σιδηρᾶ ῥάβδος, ἢ ὁποία εἰσαγομένη εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης δὲν ἄφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινῆται. *ταύτη* = διὰ τούτου τοῦ μέρους. *αἰσθησις ταχεῖα ἐπεγένετο* (τοῖς Πλ.) = ταχέως ἀντελήφθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. *ἄλλη* = εἰς ἄλλο μέρος. *σποράδες* = σποραδικῶς. *ἀντικρυς* = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. *ἀπειλημμένους* = ἀποκλεισμένους. *ὥσπερ ἔχουσι* = ἄνευ ἀναβολῆς. *περιῆσαν* = ἔζων. *οὕτως ἐπεπράγεσαν* = αὐτὸ τὸ τέλος εἶχον.

5. *εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη* = ἂν τυχὸν δὲν ἐπήγαινε καλὰ ἢ ἐπιχείρησις. *γενόμενον* = ἐπελθόν. *ἐρρῦη μέγας* = ἐπλημμύρησεν, ὥστε ἔγινε μέγας. *ἔχομαι ζῶν* = αἰχμαλωτίζομαι. *κατασκευῆ* = ἅπανα ἢ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργαλεῖα κλπ. *οἷα . . . γενομένου* = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀπροσδοκῆτως ἐν καιρῶ εἰρήνης. *ὑποτοπέω* = ὑποπτεύω. *ὄσιος* = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον. *τὰ ἔξω . . . μὴ ἀδικεῖν* = μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώπους, ἀγροὺς, κατασκευὴν.

6. *ἐπομόσαι φασί* = λέγουν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι' ὄρκου τοὺς λόγους των. *οὗ φασιν* = ἀρνοῦνται. *ἦν τι ξυμβαίνοσι* = ἂν καταλήξουν εἰς συμφωνίαν τινά. *πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες* = μετὰ τοῦ ὁποίου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδοταί. *ὑπόσπονδος* = ὁ ἐξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. *καθίσταντι πρὸς τὰ παρόντα* = ἐκανόνιζον σύμφωνα πρὸς τὸν δημιουργηθεῖσαν κατάστασιν. *μηδὲν νεώτερον ποιεῖν* = μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνουν κανὲν κακόν. *ἐπιστέλλω* = παραγγέλλω. *τοὺς ἀχρειοτάτους* = τοὺς καθ' ὀλοκληρίαν ἀχρήστους (ἀμάχους), δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους.

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B' 71 - 78)

71. *τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους*· κατ' Ἰούνιον τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἦτοι τῷ 429 π. X. *οὐκ ἐσέβαλον*· φοβούμενοι τὴν νό-

σον, ἢ ὁποία ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέρυζε τοὺς ἔντοδες τῶν τειχῶν Ἰσθμίου. *καθίσας τὸν στρατὸν* = στρατοπεδεύσας. *ὧν ἔστε* = ἐκ τῶν ὁποίων κατάγεσθε. *ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης* = νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπαινίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ ὁποῖοι μηδίζοντες τότε δὲν ἠθέλησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων. *ἀπεδίδου* = ἔδιδε τὸ προνόμιον (νὰ εἶναι κύριοι τῆς χώρας των) ἢ ὡς τιμητικὴν ὀφειλήν. *ἀμύνω τι* = βοηθῶ τινα. *τοὺς ὄρκιους γενομένους* = τοὺς ὁποίους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς ὄρκους. *ἡμετέρους ἐγγωρίους*· οἱ ἐγγώριοι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπὲρ τῆς χώρας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Πausanίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδρομέων. *δικαίω* = κρίνω δίκαιον.

72. *ὑπολαβὼν* = λαβὼν τὸν λόγον. *ξυνελευθεροῦτε*· προστ. = προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώσετε σὺν ἡμῖν. *αὐτῶν*· δηλ. τῶν ξυνομοσάντων καὶ ὑπ' Ἰσθμίου νῦν ὄντων. *ἧς* = ταύτης δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. *μάλιστα* = πρὸ πάντων. *εἰ δὲ μή*· δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν. *προκαλοῦμαι τι* = προτείνω τι. *τὰ ὑμέτερα αὐτῶν* = τὰ κτήματά σας. *μηδὲ μεθ' ἐτέρων* = μετὰ μηδετέρων. *ἐπὶ πολέμῳ* = πρὸς πολεμικοὺς σκοποὺς. *οὐκ ἐπιτρέπωσι*· δηλ. νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα. *ὡς ἔνορκοι ὄντες* = ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. *κατὰ τὸ δέχεσθαι* = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. *γῆς ὄρους ἀποδείξατε* = καθορίσατε τὰ σύνορα τῆς χώρας σας. *ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν* = ἀριθμηθῆναι. *μεταχωρήσατε* = ἀπέλυθετε. *φορὰν φέροντες* = πληρώνοντες ποσὸν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς ὁποίας θὰ στερηθῆτε).

73. *ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι* = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἦτο δυνατόν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἰσθμίας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). *τέμνω τὴν γῆν* = καταστρέφω τὴν χώραν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δεινδροτομιῶν). *ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ* = πρότερον. *φασί... ἐν οὐδενὶ προέσθαι ὑμᾶς* = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμίᾳ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. *περιορῶ* = ἀδιαφορῶ. *ἐπισκήπτω* = παραγγέλλω. *μηδὲν νεωτερίζειν* = νὰ μὴ κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

74. *βουλευόμαι* = ἀποφασίζω. *ἐντεῦθεν δὴ* = τότε. *ἀνέχεσθαι*· ὀρθῶντας... πάσχοντας. *ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι* = ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρας. *ξυνίστορες* = μάρτυρες. *τὴν ἀρχὴν*· ἐπίρ. = κατ' ἀρχάς. *ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον* = παραβάντων τὴν μεθ' ὅρκου γενομένην συμφωνίαν. *παρέσχετε εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι* = παρέσχετε εὐμενῆ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. *εἰκότα* = λογικά. *ξυγγνώμονές ἐστε...* *νομίμως* = συγκατανεύετε, ὅπως, ὅσοι μὲν κάμνουν πρῶτοι ἀρχὴν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὰ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. *ἐπιθειάζω* = ἐπικαλοῦμαι θεοὺς ὡς μάρτυρας. *καθίστη ἐς πόλεμον* = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. *περισταυρώω* = περιφράσσω διὰ πασσάλων. *ἔχουν* (τοῦ χῶμα-χώννυμι) = ἐσώρευον χῶμα. *παρῶ· κοδόμουν ἐκατέρωθεν* = ἑκοδόμουν παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευομένου χῶματος. *φορμηθὸν* = σταυρωτά. *ἐπὶ πολὺ* = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. *φορέω* = ἐπισωρεύω. *ἀνύτειν* = νὰ συντελῆ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. *διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας . . . αἰρεῖσθαι* = διηρημένοι εἰς τμήματα οὕτως, ὥστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑλικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμοῦνται· ἢ . . . ὥστε, ὅταν τὸ ἐν ἐργάζεται, τὸ ἄλλο νὰ ἔχη ἀνάπασιν (νὰ ξεκουράζεται). *ξεναγοί*· Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια εἶχον καὶ ἰδίους ἀρχηγούς. *τεῖχος* = προτείχισμα. *ἧ προσεχοῦτο* = ἐκεῖ ὅπου συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. *ξύνδεσμος* = μέσον συνδέσεως. *δέρρεις* (ἢ δέροις) = ἀκατέργαστα δέρματα. *διφθέραι* = κατειργασμένα δέρματα. *οἰστός* = βέλος. *οὐ σχολαίτερον* = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. *ἀντανῆει αὐτῶ* = ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸ ὑψοῦτο. *διελόντες . . . τὴν γῆν* = ἀφοῦ ἐχάλασαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖ ὅπου ἐγένετο ἡ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. *ταρσοὶ καλάμου* = κοφίνια καλάμενια. *ἐν ταρσοῖς . . . διηρημένον* = γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἔρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σχηματιζόμενον ἄνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χῶματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). *διαχεόμενον*· ὑποκ. τὸ *διηρημένον* = διασκορπιζόμενον. *ἡ γῆ* = ὁ ἄλλος σωρὸς τοῦ χῶματος. *φοροῦμαι* = μεταφέρομαι. *ταύτη* (= οὕτω) *ἀποκληρόμενοι*· δηλ. τοῦ ἐσφορεῖν τὴν γῆν. *τοῦτο . . . ἐπέσχον* = ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειαν (των) αὐτήν. *ξυντεκμηρά-*

μενοι = ὑπολογίσαντες ἀκριβῶς τὸ μέρος, ἀνωθεν τοῦ ὁποίου ἐγίνετο ἡ ἐπιχωμάτωσις. **ὑφείλκον** = εἶλκον κάτωθεν κρυφίως. **ὥστε ἐπιβάλλοντας . . . τοῦ χῶματος** = ὥστε, ἐν ᾧ ἔρριπτον ἀπ' ἐπάνω χῶμα ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος κατώρθωνον. ἐπειδὴ κρυφίως τὸ χῶμα ἀπεσύρετο κάτωθεν. **ἰζάνω** = κατακαθίζω. **προσεπεξεῆνυρον** = πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπενόησαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων. **τὸ κατὰ τὸ χῶμα** = τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν γινομένην ἐπίχωσιν. **ἀπὸ τοῦ βραχέος**· δηλ. ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ τείχους, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν ὑψωθῆ. **ἐκ τοῦ ἐντὸς** = ἀπὸ τὸ μέσα μέρος. **μνηοειδῆς** = δρεπανοειδῆς. **ἐς τὴν πόλιν** = μετὰ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. **ὅπως . . . ἀντέχοι** = ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἀντιτείχιμα. **ἐν ἀμφιβόλῳ . . . γίνεσθαι** = προσβάλλεσθαι πανταχόθεν. **ἐπὶ μέγα κατέσεισε** = ἐκλόνησεν εἰς μεγάλην ἔκτασιν (ἢ μεγάλης). **μηχανάς**· ἡ κυριωτέρα πολιορκητικὴ μηχανὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ κριός. **ἀνακλάω** = σύρω πρὸς τὰ ἄνω. **κεραία**· ἡ προέχουσα δοκὸς γεράνου. **ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν** = ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων (τῶν δοκῶν). **ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερπεινουσῶν** = ἐχουσῶν ἐπικλινῆ θέσιν, κεκαμμένων καὶ προεξεχουσῶν (ὅπως αἱ κεραῖαι τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρθῶνται αἱ λέμβοι). **ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας** = ἀνελκύσαντες, ὥστε νὰ εἶναι πλάγιοι. **ζύμη** = μετ' ὀσμῆς. **ἀποκαυλίζω** = ἀποκόπτω τὸν καυλόν· ἐνταῦθα δὲ τὸ προέχον ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ). **ἐμβολή** = ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ.

77. **τῷ χῶματι τὸ ἀντιτείχιμα ἐγίνετο** = πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μνηοειδὲς τεῖχος. **ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν** = μετὰ τὰ διατιθέμενα φοβερὰ καὶ κοπιώδη μέσα. **πᾶσαν ἰδέαν ἐπενόουν** = τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. **σφίσι** = ὑπ' αὐτῶν. **ὑλης φανέλους** = δεμάτια ξύλων. **παρέβαλον** = ἔρριψαν ἄλλα ἐπ' ἄλλων (= παρὰ). **ἐπιπαρანέω** = ἐπισωρεύω πρὸς τούτοις. **ἐπιπαρένησαν . . . ἐπισχεῖν** = ἔπειτα ἐκτὸς τούτων ἐπεσώρευσαν εἰς ὅσον περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἠδύναντο νὰ φθάσουν ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς προσχώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες). **ἦδη γὰρ . . . ἀνήκε** = διότι μέχρι τότε ξύλα ξηρὰ (κλάδοι, φύλλα) τριφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξὺ τῶν μόνων τῶν ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φλόγα. **ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι** = ἐντὸς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς) δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πλησιάσῃ κανεὶς. **ἐπίφορος** = ὁ ἐπὶ τι φέρων, εὐνοϊκός.

78. *διαμαρτάνω τινός* = ἀστοχῶ εἰς τι. *διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον* = διαιρέσαντες τὴν ὅλην ἔκτασιν (περιοχὴν) εἰς τμήματα. *πλινθεύομαι* = κατασκευάζω πλίνθους. *περὶ ἀρκτοῦρου ἐπιτολᾶς* = κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρκτοῦρου· εἶναι δὲ ὁ ἀρκτοῦρος ἀστὴρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοώτου ἐμφανιζόμενος ἐσπερινός μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, πρωϊνός δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολή. *κατεσκευάσθη* = διοργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ' 20-24)

20. *χειμῶνος*· δηλ. τοῦ 428 π. Χ. *τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι* = ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ σίτου. *τιμωρία* = βοήθεια. *ἐπιβουλεύουσιν ἐξελεθεῖν* = ἀποφασίζουσιν νὰ ἐξέλθουν. *ἦν δύνωνται βιάσασθαι* = ἂν δύνανται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. *πεῖρα* = ἀπόπειρα, ἐπιχείρησις. *ἀποκνέω τὸν κίνδυνον* = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. *πως* = κάπως. *ξυνημετρήσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων* = εὔρον τὸ ὅλον μέτρον (τῶν κλιμάκων) διὰ (τῆς καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. *ἐξαληλιμμένον* = καλῶς (= ἐκ) ἀσβεστωμένον. *λογισμὸς* = ὑπολογισμὸς (τῶν στρώσεων). *οὐ πολὺν ἀπέχοντος* = διότι καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη. *ἐβούλοντο*· δηλ. ἀναβαίνειν.

21. *πρὸς τε Πλαταιῶν... ἐπίοι* = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἂν ἴσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. *διέχω* = ἀπέχω. *πόδας*· ὁ πὺς ἰσοῦται πρὸς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. *μάλιστα* = περίπου. *διὰ δέκα ἐπάλλξεων* = εἰς κάθε δέκα ἐπάλλξεις· αἱ ἐπάλλξεις ἦσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. *διήκω* = φθάνω. *παρὰ πύργον* = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. *ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διήσαν* = ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήρχοντο (ὁσάκις δηλ. στρατιώτης ἠθέλε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλλξεώς τινος εἰς ἄλλην κειμένην πέραν τοῦ πύργου). *νοτερός* = βροχερός. *ὄντων δι' ὀλίγου* = εὗρισκομένων εἰς μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. *στεγανός* = ἐστεγασμένος.

22. *παρεσκευάστο*· ἀπροσ. = παρασκευὴ ἐγεγόνει. *τηρήσαντες* = περιμείναντες. *χειμέριος* = χειμερινός. *περιέχω τινὰ* = περι-

βάλλω τινά. *ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν* = μέσα εἰς τὸ σκότος. *ψόφῳ δέ . . . τοῦ ἀνέμου* = ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνεμος ἔκαμνε πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν κρότον. *διέχοντες* = ἀφήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. *εὐσιαλεῖς τῇ ὀπλίσει* = ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι. *τὸν ἀριστερόν . . . ὑποδεδεμένοι* ὅταν κανεῖς ἔχη γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἓνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπῶδες ἔδαφος. *ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλὸν* = διὰ νὰ βαδίζουσαν ἀσφαλεῖς εἰς λασπῶδη τόπον. *μεταπύργιον* = τὸ μεταξύ τῶν δύο πύργων διάστημα. *προσέθεσαν* = ἐτοποθέτησαν. *δότε . . . εἶεν* = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον. *καταβάλλω* = ῥίπτω κάτω. *ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλλξεων* = ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ πιασθῇ. *ἐκ τοῦμπαλιν* = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. *ὅπως ἦκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν* = διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. *κατὰ χώραν* = εἰς τὴν θέσιν των. *φρυκτοὶ πολέμοιοι* = σήματα διὰ πυρῶν δηλοῦντα ἐμφάνισιν πολεμίων. *παρὰνίσχον* (παρ-ἀνίσχω) *φρυκτοῦς* = παραλλήλως πρὸς αὐτοὺς ὑψωναν φρυκτοῦς. *φρυκτωρία* = ἡ διὰ πυρῶν μακρόθεν συνεννόησις. *καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο* = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλὲς ἔδαφος.

23. *ἐν τούτῳ* δηλ. τῷ χρόνῳ. *τὰς διόδους τῶν πύργων* = τὰς πρὸς τοὺς πύργους φερούσας ὁδοὺς. *οἱ μὲν* δηλ. οἱ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν πύργων καὶ οἱ ἐν ταῖς διόδοις. *οἱ δέ* δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιεῖς. *ἀπώσαντες* = καταρρίψαντες (ἵνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). *διακομιζόμενος αἰεὶ* = ὁ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον. *αὐτοῖς ἐπεφέροντο* = ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν. *ἐς τὰ γυμνά* εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιά. *φθάνουσι . . . διαβάντες* = ἐπρόφθασαν καὶ διέβησαν. *κρύσταλλος . . . ὥστε ἐπελθεῖν* = κρύσταλλος ὄχι στερεός, ὥστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. *ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἢ βορέου ὕδατῶδης μᾶλλον* = ἀλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), ὅποιος συμβαίνει νὰ εἶναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἢ βορρᾶς ὕδατῶδης μᾶλλον (ἢ βέβαιος = στερεός). *νύξ ὑπονιφομένη* = νύξ, καθ' ἣν χιονίζει σιγὰ-σιγὰ (ἀλλ' ἀδιακόπως). *διάφευξις* = φυγή.

24. **Ἀνδροκράτης** ἦρωε τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ ὁποῦ τοῦ μνημεῖον ἦτο ἔξω τῶν τειχῶν. *νομίζοντες . . . τραπέσθαι* = νομίζοντες, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποπτεύσουν (οἱ Πελ.) ποσῶς, ὅτι (οἱ

Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τὴν ὁδόν. *τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας* = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν. *λαβόμενοι τῶν ὁρῶν* = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά. *ἀπετράποντο* = ἐγύρισαν ὀπίσω. *κατὰ χώραν ἐγένοντο* = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. *ὡς οὐδεις περιεστι* = ὅτι δὲν ἐσώθη κανεῖς. *ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς* = ἐζήτησαν νὰ κάμουν σπονδὰς διὰ νὰ σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις.

(Γ' 52)

52. *εἰρημένον ἦν* = εἶχε δοθῆ ἔντολή. *εἰ... ξυγχωροῖεν* = ἐὰν ἐγίνετο ἀμοιβαία παραχώρησις. *ἀποδίδομαι* = δίδω ὀπίσω. *μὴ ἀνάδοτος εἶη* = μὴ δοθῆ ὀπίσω. *παρὰ δίκην* = παρὰ τὸ δίκαιον. *ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ* = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηντλημένοι. *ἐπικαλοῦμαι* = προσκαλῶ. *ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσὶ*· οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς, διότι, ἂν ἀπαντήσουν οὗτοι ὅτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀναιταχθῆ ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ.· ἂν δὲ εἴπουν ὄχι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν ὁμολογίαν των. *προτάξαντες σφῶν αὐτῶν* = ἀφοῦ ὥρισαν ὡς συνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων.

(Γ' 53 - 59)

53. *οὐ τοιάνδε... δίκην ὑπέξειν* = ὅτι δὲν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην, (οἷαν δηλ. ὑπέχομεν νῦν διὰ τοῦ ἐρωτήματος, πρβλ. Γ, 52,4). *οἰόμενοι καὶ ἠγούμενοι*· αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους τοῦ πιστεύσαντες... τὴν παράδοσιν ἐποιησάμεθα. *δεξιόμενοι* = εἰ δεξιόμεθα, ἀπόδοσις δὲ τὸ ἕσον μάλιστα· ἂν φέρεσθαι = θὰ ἠμπορούσαμεν πρὸ πάντων νὰ εὐρωμεν τὸ δίκαιόν μας. *ὥσπερ καὶ ἐσμέν*· δηλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. *ἐν δικασταῖς γενέσθαι* = νὰ παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. *ἀμφοτέρων*· δηλ. νομιμοτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν. *τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι* = ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. *κοινὸς* = δίκαιος, ἀμερόληπτος. *τεκμαιρόμενοι... οὐ προγεγεννημένης* = συμπεραίνοντες ἐκ τοῦ ὅτι δὲν διετυπώθη πρότερον κατηγορία. *λόγον ἠτησάμεθα*· δηλ. τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσωμεν, πρβλ. Γ, 52, 5. *τό τε ἐπερώτημα*

βραχὺ (= σύντομον) ὄν· αἰτ. ἀπόλυτος ἀναφ. εἰς τὸ τεκμαιρόμενοι· *ᾧ* (δηλ. ἐπερωτήματι) *ἀποκρίνασθαι . . . γίνεταί* = πρὸς τὸ ὅποιον ἐρώτημα ἢ ἀληθῆς ἀπόκρισις ἀποβαίνει ὀλεθρία (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον). *τὰ δὲ ψευδῆ*· δηλ. ἀποκρίνασθαι. *ἐλεγχον ἔχει* = ἀποδεικνύεται (ψευδῆς). *πανταχόθεν ἄποροι καθεστῶτες* = ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὐρισκόμεθα εἰς ἀμηχανίαν. *ὁ μὴ ῥηθῆναι λόγος* = τὸ μὴ ῥηθῆναι λόγον = ἡ σιωπή· *τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παρὰ σχοι* = δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (= αἰτίαν) τῶν εὐρισκόμενων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας) *πρὸς τοῖς ἄλλοις* = ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερειῶν. *ἢ πειθῶ* = τὸ πείσαι ὑμᾶς = ἡ δύναμις τοῦ πείθειν. *ἄγνωτες ὄντες ἀλλήλων* (ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς) = ἐὰν ἡμεῖς ἄγνωστοι μεταξὺ μας. *ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια* = ἐπεσενεγκόντες ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν = προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (= εἰς) πρὸς ὑπεράσπισίν μας (= ἐπὶ) ἀποδείξεις. *ἄπειροι ἦτε* = δὲν ἐγνωρίζετε. *καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ* = καὶ οὐ δέδιμεν μὴ προκαταγόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων = καὶ φοβούμεθα οὐχὶ μήπως ἐκ τῶν προτέρων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ὡς κατωτέρας τῶν ἰδικῶν σας. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς οἱ Πλαταιεῖς παρέσχον ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. *ἔγκλημα αὐτὸ ποιεῖτε*· δηλ. τὸ ἥσσους εἶναι = θεωρῆτε αὐτὸ ὡς κατηγορίαν ἡμῶν. *ἄλλοις*· δηλ. τοῖς Θηβαίοις· *χάριν φέροντες* = χαριζόμενοι = πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. *ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα* = (μήπως) εἰσαγώμεθα εἰς κρίσιν προαποφασισμένην, εὐρισκόμεθα πρὸ εἰλημμένης ἀποφάσεως.

54. *παρεχόμενοι ἅ . . . διάφορα* = ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὁποίας ἔχομεν ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν με τοὺς Θηβαίους. *εὖ δεδραμένα* = αἱ εὐεργεσίαι. *γὰρ* = δηλαδή. *πρὸς τὸ ἐρώτημα*· ἢ πρὸς σημ. ἀναφοράν. *φαμὲν γὰρ . . . εἰ ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας* = ἀποκρινόμεθα ὅτι, ἐὰν μὲν ἐρωτᾶτε ἡμᾶς ὡς ἐχθρούς σας, δὲν ἔχετε ὑμεῖς ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηγετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. *αὐτοὺς* = ὑμᾶς αὐτούς. *τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ*· εἰς τὸ ἀγαθὸν = ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ. *ἀγαθοὶ γεγενῆμεθα* = ἔχομεν δειχθῆ γενναῖοι, ἔντιμοι, ἄμεμπτοι. *νῦν* (= ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ)· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (= ἐν τοῖς Μηδικαῖς). *ἐννεπιθέμενοι* = μεθ' ὑμῶν ἐπιθέμενοι. *ἐς ἐλευθερίαν* = ἵνα δια-

τηρήσωμεν τὴν ἐλευθερίαν. *μόνοι Βοιωτῶν* δὲν πρέπει νὰ ληφθῆ κατὰ γράμμα, διότι καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἀλιάρτιοι κατὰ τὸν Πανσανίαν ἔλαβον μέρος πλὴν αὐτῶν. *μάχη* = κατὰ τὴν μάχην. *Πανσανία* ἀρχιστρατήγος τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς. *παρὰ δύναμιν* = ὑπὲρ δύναμιν. *ὅτε περὶ δὴ* = καθ' ἣν μάλιστα σιγμῆν. *περίεστι τὴν Σπάρτην* = ἔστι περὶ τὴν Σπάρτην = κατέλαβεν. *ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων* βραχυλογ. = ἀποστάντων καὶ ἀποχωρησάντων. *σεισμόν* τὸν γενόμενον τῷ 464 π. Χ. Ὡς γνωστὸν οἱ Σπαρτιαῖται τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλώτων, ὥστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. *οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν* = δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. *τοιούτοι ἤξιώσαμεν εἶναι* = ἐθεωρήσαμεν πρόπον νὰ εἴμεθα τοιούτοι. *ἐβιάσαντο* = μετεχειρίσθησαν βίαν καθ' ἡμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ῥήτορος εἶναι ἀληθές, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI. 108. Πιεζόμενοι δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ' οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ὡς κατοικοῦντας πλησίον. *ἐκπρεπέστερον* = ἔξω τοῦ πρόποντος, ἀσύνηθες πάθημα. *ἐμελλήσατε* δηλ. πείσεσθαι. *εἰ* = ὅτι. *οὐκ ἠδικοῦμεν* = δὲν ἤμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. *ἀπωκνεῖτε* = ἐδισταζέτε. *καλὸν* = ἐντιμον. *ἄλλως τε καὶ* = πρὸ πάντων. *πολιτείας* (= ἰσοπολιτείας) *μετέλαβε* ἐνταῦθα λέγει ὁ Θουκυδίδης ὅτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προηγουμένως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἰσοπολιτείαν, ἣτις συνίστατο εἰς τὸ ὅτι πᾶς πολίτης ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἣν μετόκει. *παραγγελλόμενα* δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. *ἃ δὲ ἑκάτεροι . . . τοῖς ξυμμάχοις* = ὅσα δὲ ἑκάτεροι (ὑμεῖς καὶ οἱ Ἀθην.) ὡς ἡγεμόνες τῶν συμμαχῶν παραγγέλλετε εἰς αὐτοὺς. *οἱ ἐπόμενοι* δηλ. ἑκατέροις. *ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα* = ἐπὶ τὰ ἄδικα.

56. *τὸ τελευταῖον* ἐνν. ὃ ἠδίκησαν = τὴν τελευταίαν ἀδικίαν. *ἐν σπονδαῖς* ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς. *ἱερομηνία* (ἱερὰ-μῆνη = σελήνη) = ἑορτάσιμος ἡμέρα. Εἶχον δὲ οἱ Πλ. ἱερομηνίαν, διότι οἱ Θηβ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. *ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα* ἐν τούτοις οἱ Πλ. εἶχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς εἰσελθόν-

τας Θηβαίους (πρβλ. Γ. 66, 2 καὶ Β, 3,1). *κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα* = κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς συνήθειαν. *δίκαιον* = δίκαιον. *εἰ γάρ . . . λήψεσθε* = διότι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν καὶ τὴν ἐχθρὰν ἐκείνων (τῶν Θηβ). *φανείσθε* = δείξετε ὑμᾶς αὐτοῦν. *τότε* δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. *εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι* = ἂν ἴσως ἔχη γίνεαι σφάλμα. *ἀντιθεῖναι* = ἀντιπαραβαλεῖν. *μείζω πρὸς ἐλάσσω* = μεγαλύτεραν (τὴν προθυμίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. *ἐπηρεοῦντό τε μᾶλλον . . . πράσσοντες* = οἱ μὴ ἐπιδιώκοντες (ὡς οἱ Θηβ.) ὑπὲρ ἑαυτῶν ἄνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μετὰ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἐχθροῦ). *τολμᾶν τὰ βέλτισσα* = μετὰ τόλμης πράττειν τὰ βέλτιστα (ὡς ἔπραξαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν πόλιν των). Παρατηρητέα ἢ ἀντιστοιχία: ἐθέλοντες τολμᾶν — πράσσοντες, μετὰ κινδύνων — ἀσφαλεῖα, βέλτιστα — ξύμφορα. *ὧν* = ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βελτίστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαντες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν νὰ πυρπολήσουσι οἱ Πέρσαι (πρβλ. Γ, 57, 3). *ἐς τὰ πρῶτα* = τὰ μέγιστα. *ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς* εἰς τὸ διαφθαρῶμεν = διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας, (διότι δηλ. ἐπροτιμήσαμεν τὸ ὀρθὸν τοῦ συμφέροντος). *δικαίως* = κατὰ τὸ δίκαιον. *κερδαλέως* = κατὰ τὸ συμφέρον μας. *καίτοι χρῆ . . . καθιστῆται* = ἀλλ' ὅμως κρίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει νὰ φαίνεσθε ὅτι ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε ὅτι (τὸ πραγματικὸν) συμφέρον ὑμῶν εἶναι ἄλλο τι παρὰ, ὅταν καὶ τὸ προσωρινὸν συμφέρον ὑμῶν ὀυθμίζεται ὠφελίμως, ἐν ᾧ τηρεῖτε πάντοτε πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἀνδρείαν των ἤτοι ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἐκάστοτε ὠφελείας ὑμῶν μετὰ τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναίων συμμάχων (τοῦτο εἶναι τὸ πραγματικὸν συμφέρον). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἶδος μομφῆς κατὰ τῶν Λακ., οἱ ὅποιοι μετέβαλον γνώμην.

57. *πρὸς* (= προσέτι) *σκοποῦμαι* = σκέπτομαι. *ἀνδραγαθία* = γενναιοφροσύνη ἔνταυθα = χρηστότης, τιμιότης. *εἰ γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα* = ἐὰν θὰ ἀποφασίσετε ὅχι δίκαια γάρ· αἰτιολογεῖ τὰ ἐπόμενα «ὄρατε ὅπως». *οὐκ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην* = δὲν θὰ ἀποφασίσετε ἐν κρυπτῷ. *ἐπαινούμενοι . . . μεμπτῶν* = διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαι-

νοῦνται καὶ οἱ κρινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόμημπτοι ἦτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἑλλήν. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. *οὐκ ἀποδέξονται* = μέμψονται = δὲν θὰ ἐπικροτήσουν. *αὐτούς* = ὑμᾶς αὐτούς (τοὺς Λακ.). *ἀμείνους*· δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέχθη μετὰ τινος κολακείας. *ἐπιγνώναι* = γνῶναι καθ' ἡμῶν (= ἐπί). *οὐδέ*· δηλ. ἀποδέξονται *ἱεροῖς κοινοῖς*· ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐν Ὀλυμπία καὶ Δελφοῖς, ἔνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡττηθέντας ἀναθήματα. *τρίποδα*· τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφοὺς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Πανσανίου. *πανοικεσία* = οἰκογενειακῶς. *ἐς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν* = εἰς τοιοῦτον σημείον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. *οὔτινες* = ὥστε ἡμεῖς. *ἀπωλλύμεθα*· ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην (Ἡροδ. IX, 50). *ἐν ὑμῖν*. . . *ἡσώμεθα* = ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εἵμεθα κατώτεροι. *ἀγών* = κίνδυνος. *τότε*· δηλ. πρὶν ἀποφασίσουν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ. 52, 3 καὶ 59, 3). *θανάτου κρῖνεσθαι* = δικάζεσθαι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. *περιεώσαμεθα*. . . *ἀτιμώρητοι* = μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (= περὶ) κατηντήσαμεν τέλος ἐξ ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔρημοι καὶ ἀβοήθητοι (ἀπροστάτευτοι). *τότε*· δηλ. ἐν τοῖς Μηδικοῖς. *βέβαιοι* = σταθεροί.

58. *καίτοι*. . . *ἀξιούμεν* = καὶ ὅμως (ἂν καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενὴς) ἱκετεύομεν. *ξυμμαχικῶν γενομένων* = οὔτινες ἔγιναν ἔφοροι (προστάται) τῆς ἡμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ, ὅτε ὁ Πανσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταιικὴν γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους. *καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας* = καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν ὁποίαν ἐδείξαμεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. *τὴν δωρεάν*. . . *πρέπει* = (ἱκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσετε πρὸς ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.) νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). *σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς νομίσασθαι* (= κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) *χάριν* = καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον εὐγνωμοσύνην ἀντὶ τῆς αἰσχροῦς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. *κακία* = δυσφημία, κακὸν ὄνομα. *ἀντιλαβεῖν* = ἀντὶ τῆς ἡδονῆς λαβεῖν. *δύσκληια* = κακὸν ὄνομα. *οὐκ ἐχθροὺς ἡμᾶς τιμωρήσεσθε* = ἡμεῖς,

οὓς τιμωρήσεσθε, οὐκ ἔσμεν ἐχθροί. *τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιεῖν* = παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. *προνοοῦντες* = ἄν, πρὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπ' ὄψιν. *χειρας προϊσχομένους* (τοῦ προϊσχω = προέχω) = τὰς ἑαυτῶν χειρας προβάλλοντας, ἱκετεύοντας. *ὁ νόμος τοῖς Ἕλλησι* = ἡ συνήθεια ἢ καθιερωμένη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. *διὰ παντός* = καθ' ὅλον τὸν πρότερον χρόνον. *θῆκη* = τάφος. *ἐσθήμασι* ἐνδύματα προσεφέροντο εἰς τοὺς νεκρούς, ἀκόμη δὲ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο προσφιλές εἰς τοὺς ζῶντας. *ὠραῖα* = ὠριμοὶ καρποί, τῆς ἐποχῆς. *ἀπαρχαί* ἦσαν ἡ προσφορά καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν. *ἐπιφέρω* = προσφέρω. *δμαιχμος* = συμπολεμιστής. *δρθῶς* = δικαίως. *τοιούτους* δηλ. φιλίους. *τί ἄλλο* δηλ. ποιήσετε. *αὐθένταις* = τοῖς φονεῦσι. Οὕτω λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἶχον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. *ἀτίμους γερῶν* = ἔστερημένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἐγκαθιστάμενοι ἐν Πλαταιαῖς ὡς φονεῖς τῶν πατέρων δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. *ὧν νῦν ἴσχουσι* = ἃ νῦν ἴσχουσι (= ἔχουσι). *εἰσαμένων* = ἰδρυσάντων. Τὸ *εἰσάμενοι* ἄορ. τοῦ ἔδω. εἶναι καθιερωμένος ὄρος ἐπὶ τῶν ἰδρυτῶν τῶν ἱερῶν καὶ ναῶν· ἐφρόντισε δὲ ὁ Θεοκ. νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τοῦ *κτισάντων*, διότι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ ἦτο ἀρχαϊκή.

59. *οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης τάδε* = δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν φήμην σας αὐτά. *φείσασθαι* (ληπτέον ἀπολύτως) *δέ... λαβόντας* = νὰ μᾶς λυπηθῆτε καὶ νὰ καμφθῆτε κρίναντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προερχομένην ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). *ὡς ἀστάθμητον... ξυμπέσοι* = πόσον ὀλίγον δύνανται κανεῖς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίῃ (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίξῃ) θὰ ἐπιπέσῃ ἢ συμφορὰ (ἢ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποῖον θὰ εὔρη, ὁ ὅποιος δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἤξιζε, καὶ τότε θὰ τὸν εὔρη ἢ συμφορὰ). *ἡμεῖς τε* ἀντιτίθεται πρὸς τὸ *ὑμετέρας δόξης*· ὡς δηλ. κινδυνεύει ἢ δόξα ὑμῶν, οὕτω ὑπολείπεται ἡμῖν μόνον ἡ ἱκεσία. *ὡς ἡ χρεία προάγει* = καθὼς ἢ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. *ἐπιβοώμενοι θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους* = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς αὐτοὺς βωμοὺς τιμωμένους θεοὺς· δηλ. ἐν Ὀλυμπίᾳ, Δελφοῖς. *πεῖσαι τάδε*· ἐκ τοῦ ἐπιβοώμενοι· δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι· *προφερόμενοι* = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. *ἰκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῶων τάφων*· τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων· τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἰκέται =

σᾶς καθικετεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἔνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. *ἐπικαλούμεθα*. . . *Θηβαίους* = ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Θηβαίων. *μετ' αὐτῶν* δηλ. τῶν κεκμηκότων. *ᾧδε ἔχουσι* = εἰς εὐρισκομένους εἰς τοιαύτην θέσιν. *μετ' αὐτοῦ* δηλ. τοῦ τελευτᾶν. *πρὸ γε τούτου* δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. *τῷ αἰσχίστῳ*· διότι ὁ λιμὸς ἐπιφέρει ἄδοξον θάνατον, καθ' ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. *ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας* = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, (εἰς ἣν δηλ. ἤμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως), ἀφοῦ ἐπανεφέρετε. *τὸν ξυνιυχόντα* . . . *ἐλέσθαι* = ἐξορκίζομεν νὰ μὴ παραδοθῶμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, εἰς ἃς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγουμένην διαβεβαίωσιν πίστεως (= ὑμῖν πιστεύσαντες).

60. *πρὸς τὸν λόγον* = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. *προσελθόντες*· δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. *ἐνδῶσί τι* = δεῖξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. *ἐκείνοις*· δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι. *παρὰ γνώμην* = παρ' ἐλπίδα. *τῆς ἀποκρίσεως* = παρ' ὅσον ἀπήτει ἢ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων.

(Γ, 61 · 97)

61. *τοὺς μὲν λόγους* = τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. *οὔτοι*· δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. *ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι* = στρέφαντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. *καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἄμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ἠτιαμένων (ὑπὸ τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο* = καὶ δὲν ἔκαμνον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ ἑαυτῶν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα χωρὶς κανεῖς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὅποια κανεῖς δὲν τοὺς ἔψεξε. *πρὸς μὲν τὰ*· δηλ. πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας. *τῶν δέ*· δηλ. τῆς περὶ ἑαυτῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἐπαίνου. *ἢ ἡμετέρα κακία* = ἢ κακία, ἣν νομίζουσιν ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέχθη μετὰ τινος εἰρωνείας. *δόξα* = φήμη. *διάφορος* = ἐχθρός. *ξυμμεϊκτους* . . . *ἔσχομεν* = ἐκδιώξαντες ἀνθρώπους μιγάδας· ἦσαν δὲ οὔτοι Θορᾶκες, Πελασγοί, Ὕαντες. *οὐκ ἤξιουν οὔτοι* = δὲν κατεδέχοντο οὔτοι. *προσηναγκάζοντο*· ἔνν. ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβαίνειν τὰ πάτρια.

62. *τῇ αὐτῇ ἰδέᾳ*· εἰς τὸ ἀτικίσαι = μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. *ἐν οἴῳ εἶδει*· δηλ. πολιτείας = (ἐν ὁποίῳ) ὁποῖον πολίτευμα ἔχοντες. *κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον* = καθ' ἣν ὅλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὁμότιμοι. *ὅπερ ἔστι νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον* = τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ἰδεῶδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. *ἰδίας δυνάμεις . . . σχήσειν* = ἐλπίσαντες ὅτι θὰ καταστοῦν ἰσχυρότεροι. *τὰ τῶν Μῆδων* = οἱ Μῆδοι. *κατέχοντες ἰσχύι* = κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. *ἐπηγάγοντο αὐτούς* = προσεκάλεσαν αὐτοὺς πρὸς τὸ συμφέρον των. *αὐτοκράτωρ* = κυρία ἑαυτῆς. *μὴ μετὰ νόμων* = εὐρισκομένη εἰς ἔκνομον κατάστασιν. *τοὺς νόμους ἔλαβε* = ἀνέκτησε (ἢ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολίτευμα. *καὶ κατὰ στάσιν ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ* = καὶ ἐν ᾧ κατεῖχον ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. *ἐν Κορωνείᾳ*· πρὸς δυσμὰς τῆς Κορινθίας. Ἐνταῦθα ἠττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 446 π. Χ. ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοέων κλπ.

63. *ἀξιώτεροι*· δηλ. ἡμῶν. *ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ* = διὰ τὴν ἡμπορήτε νὰ μᾶς ἀποκρούσετε. *οὐκοῦν χρῆν . . . πρὸς ἡμᾶς* = λοιπὸν ἔπρεπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. *ὑπάρχον γε ὑμῖν*· ἔνν. μὴ ξενεπιέναι = ἂν καὶ ἦτο εἰς τὸ χέρι σας. *εἴ τι προσήγεσθε* = ἂν τυχὸν ἠναγκάζεσθε. *ἐπὶ τῷ Μῆδῳ* = κατὰ τοῦ Μῆδου. *προβάλλεσθε* = πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. *παρέχειν*· ἔνν. ὑμῖν = ἐπιτρέπειν. *τοὺς μὲν*· δηλ. Ἀθηναίους. *τοὺς δέ*· δηλ. Λακεδαιμονίους. *οὐκ ἴσην χάριν ἀνταπέδοτε* = δὲν ἀνταπεδώκατε ἴσην εὐεργεσίαν (ἀλλὰ μείζονα)· ἐκεῖνοι δηλ. σᾶς ἐβοηθήσαν ἀδικουμένους, ὡς λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοηθήσατε ἀδικοῦντας. *καίτοι τὰς ὁμοίας . . . ἀποδιδόμενας* = καὶ ὅμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδη τις τὰς ὁμοίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονειδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδη) τὰς δικαίως ὀφειλομένας, πρὸς ἀδικίαν ὅμως (πρὸς τὸ ἕτερου ἀδικῆσαι) ἀποδιδόμενας.

64. *τε* = καὶ οὕτω. *μόνοι*· ἔνν. Βοιωτῶν. *τοῖς μὲν*· δηλ. Ἀθηναίοις· *τοῖς δέ*· δηλ. Θηβαίοις (ἡμῖν). *ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν* (= ἀπὸ τούτων ἃ) *ἐγένεσθε ἀγαθοί . . . ὠφελείσθαι* = ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ὠφελῆσθε διὰ πράξεις, τὰς ὁποίας ἑκάματε διὰ τὴν ἀξίωσιν καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. *ἀλλ' οὐκ εἰκόσ*· ἔνν. ἔστιν ὠφελείσθαι. *ξυναγωνίζεσθε*·

προσ. = διαμένετε συναγωνισταὶ καὶ σύμμαχοι. *τὴν τότε ξυνωμοσίαν* τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἔνορκον συμμαχίαν. Πότε ἐγένετο αὕτη; *ξυγκατεδουλοῦσθε* = σὺν τοῖς Ἀθηναίοις κατεδουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθοῦμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων τῶν Πλαταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγιναν. *διεκωλύετε* δηλ. ἐτέρους καταδουλοῦσθαι αὐτούς. *ἔχοντές τε τοὺς νόμους* = αὐτόνομοί τε ὄντες = μὴ ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς· πρβλ. Γ, 62). *τὴν τελευταίαν πρόκλησιν ἡμῶν ἐς ἡσυχίαν* = ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (πρβλ. Β, 72, 1). *κακῶ* = δουλώσει (τῶν Ἑλλήνων). *ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε* = ἐδείξατε γενναιότητα. *οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε* = ἀπεδείξατε τώρα ὅτι δὲν ἀνήκον (δὲν ἦσαν ἴδια) εἰς ὑμᾶς. *ἀ δὲ ἡ φύσις . . . ἐς τὸ ἀληθὲς* = ὅσα δὲ ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει ἐξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ, ἦλθον εἰς τὸ φανερόν. *τοιαῦτα ἀποφαίνομεν* = τοιαύτας ἀποδείξεις προσάγομεν.

65. *ἀ δὲ τελευταῖα* = ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα. *ἡμεῖς αὐτοὶ* = μόνοι, ἀπρόσκλητοι. *τῆς ἕξω ξυμμαχίας* δηλ. πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. *οἱ γὰρ ἄγοντες . . . τῶν ἐπομένων*· παρῳδεῖ τὰ ἐν κεφ. 55, 4 λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων «οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, ἀλλ' οἱ ἄγοντες». *πλείω παραβαλλόμενοι* = διακυβεύοντες περισσότερα συμφέροντα (ὡς πρῶτοι χρήμασι καὶ γένει). *τοὺς ὑμῶν χεῖρους . . . γενέσθαι* = οἱ ἕξ ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνουν ἀκόμη χειρότεροι. *τούς τε ἀμείνους . . . ἔχειν* = καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. *σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης* = περιστέλλοντες τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. *τῶν σωμάτων ἀλλοτριούντες* = τῶν πολιτῶν στεροῦντες. *ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες* = συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς ὁμοφύλους σας (τοὺς Βοιωτούς).

66. *πολιτεύω* = εἶμαι πολίτης. *χωρήσαντες*· ἔνν. πρὸς ἡμᾶς. *εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν . . . πράξει* = καὶ ἂν τυχὸν ἐφαινόμεθα ὅτι ἐπράξαμέν τι ὁπωσοῦν ἀπρεπὲς (ἀδικον). *οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ἐσελθόντες* = εἰσελθόντες ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. *ἐν χερσίν* = ἐν τῇ συμπλοκῇ. *κατὰ νόμον τινὰ* = συμφώνως πρὸς τινὰ νόμον (συνήθειαν). *χεῖρας προῖσχομαι* = ἐκτείνω χεῖρας ἰκέτιδας, ἰκειεύω. *παρανόμως* = παρὰ τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων), οἱ ὅποιοι δὲν ἐφόνευον τοὺς ἰκέτας (πρβλ. 67, 6). *πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε* = πῶς δὲν διεπράξατε ἀπάνθρωπον πράξιν. *τρεις ἀδικίας*· δηλ. ὄντα. *ἐν ὅλι-*

γῶ = ἐν βραχεῖ χρόνῳ. *λυθεῖσα ὁμολογία* = ἡ παραβίασις τῆς συνθήκης. *ἡ ψευθεῖσα ὑπόσχεσις* = ἡ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως. *ἀντιδοῦναι δίκην* = ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην = κολασθῆναι. *οὐκ ἐνν. τοῦτο γενήσεται* (μὴ ἀντιδοῦναι δίκην). *τὰ ὀρθὰ γινώσκωσι* = ἀν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. *ἐπεξήλθομεν* = ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς. *ἵνα ὑμεῖς μὲν . . . καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δέ . . . τιμωροῦμενοι* = ἵνα ὑμεῖς μὲν γνωρίζετε ὅτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ἡμεῖς δὲ ὅτι ἔτι δικαιότεραν ἐκδίκησιν ἔχομεν λάβει δι' ὑμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἔνεκα τῆς ζωηρᾶς τῶν ἐπιθυμίας φαντάζονται ὡς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. *εἴ τις ὄρα καὶ ἐγένετο* = ἂν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι πραγματική). *ἐπικλασθήτε* (πρβλ. 59, 1). *ζημίας*· ἐνν. αἰτίους εἶναι. *οὐκ ἐκ προσηκόντων* = ὄχι ὡς ἀρμόζει εἰς αὐτούς (διὰ τὰς προτέρας ἀρετάς). *δλοφυρμῶ*· δηλ. αὐτῶν. *οὐκίω*· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. *ἐπιβωόμενοι* (πρβλ. 58, 3). *σφετέραν ἐρημίαν* = τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπομόνωσιν. *τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην* = τοὺς νέους ἡμῶν (τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν μας), οἱ ὅποιοι ἐφρονεύθησαν ὑπὸ τούτων. *ἄγοντες* = πειρώμενοι ἄγειν. *ἐν Κορωνεῖα*· (πρβλ. 62, 3). Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσιν ἐλευθέρους τοὺς Βοιωτούς. *τὰ ἐναντία* = τοῦναντίον. *ἐπίχαρτοι εἶναι* = (εἶναι ἄξιοι), ὥστε νὰ χαίρη κανεὶς διὰ κακά, τὰ ὅποια πάσχουν. *δι' ἑαυτούς* = ἐξ αἰτίας τῶν. *πλέον ἢ* = μᾶλλον ἢ. *μίσει ἢ δίκην* = (ᾧθούμενοι) ἀπὸ τὸ μῖσος ἢ ἀπὸ τὸ δίκαιον. *καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσῃν τιμωρίαν* = καὶ διότι δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀδίκημά τῶν τιμωρίαν. *ἀμύνατε τῷ νόμῳ* = προστατεύσατε τὸν νόμον. *ᾧν* = δι' ὅσα. *καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν* = καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσβεβλημένοι ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παρῳδεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν 57, 4. *οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες, ἀλλ' ἔργων* = ὅτι δὲν θὰ δικάσετε λόγους, ἀλλ' ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ἡτοροικούς ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἡσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. *βραχεῖα*· ἐνν. οὔσα. *ἀμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων) . . . γίνονται* = ὅταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἀμαρτήματα, λόγοι μὲ ὠραίας λέξεις καλλωπισθέντες γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν. *ἦν κεφαλαίωςαντες διαγνώμας ποιήσησθε* = ἂν διατυπώσαντες περιληπτικὰς ἀποφάσεις

διακοινώσητε αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βραχὺ ἐπερωτήματα τῶν Λακεδ. δικαστῶν 52, 4 «εἴ τι Λακ. ἀγαθὸν εἶργασθε». *πρὸς τοὺς ξύμπαντας*· δηλ. ὄχι μόνον πρὸς ἐνόχους. *ἤσσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργους λόγους καλοὺς ζητήσῃ* = ὁ καθένας ὀλιγώτερον θά καταφεύγῃ εἰς ὠραίους λόγους διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη.

(Γ. 68)

68. *νομίζοντες . . . ὀρθῶς ἔξῃν* = φρονοῦντες (καὶ μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) ὅτι ὀρθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὸ ἐρωτήματα. *προείχοντο* = προέτειναν. *κοινούς*· δηλ. εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἐπομένως οὐδετέρους. *κατ' ἐκείνας*· δηλ. τὰς σπονδὰς τοῦ Πausανίου. *τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσῃ* = διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.). *ἔκσπονδοι* = ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἦσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέρριψαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος (πρὸβλ. Β, 72 «καὶ ἔστε μὴδὲ μεθ' ἑτέρων»). *ἀνὰ ἕκαστον παραγαγόντες* = ὀδηγοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἕνα-ἕνα χωριστά. *ὁπότε μὴ φαῖεν* = εἰάν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. *ἐξαίρετον ἐποίησαντο* = ἐξήρουν. *κατὰ στάσιν ἐκπεπιωκόσι* = ἐξορίστοις ἕνεκα πολιτικῆς στάσεως. *τὰ σφέτερα φρονοῦντες* = λακωνίζοντες. *καθελόντες ἐς ἔδαφος* = κατεδαφίσαντες. *ἐκ τῶν θεμελίων* = ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τῶν θεμελίων· διότι τὰ ἰδιωτικὰ οἰκήματα ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ πλίνθων πλὴν τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἅπαν ἦτο ἐκ λίθων. *καταγώγιον*· οἰκῆμα διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς Ἥρας. *θυρώματα* = κουφώματα. *τοῖς ἄλλοις* = μετὰ τὰ ἄλλα ὑλικά. *δημοσιώσαντες* = κηρύξαντες δημοσίαν. *ἀπεμίσθωσαν* = ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ. *ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο* = ἀπειράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς. *σχεδὸν δέ τι . . . ἕνεκα* = καὶ σχεδὸν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἕνεκα τῶν Θηβαίων.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία.

(Γ, 1 - 18)

1. *θέρους*· ἔνν. τὸ θέρος τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. *ἀμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι* = ὅτε ὁ σίτος ἦτο ὠριμος πρὸς θερισμόν, ἦτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. Διατί ἔκαμνον τὸν Μάιον τὰς εἰσβολάς; *ἐγκαθεζόμενοι* = ἐν αὐτῇ (μονίμως) στρατοπεδεύσαντες. *εἰώθεσαν*· ἔνν. γίγνεσθαι. *ὄπη παρεῖκοι* = ὅπου τοὺς ἤρχετο βολικά. *προεξιόντες τῶν ὄπλων* = ἔξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προχωροῦντες ἀπ' αὐτοῦ. *οὗ εἶχον τὰ σιτία* = ἐφ' ὅσον χρόνον εἶχον τροφάς. *διελύθησαν κατὰ πόλεις* = διαλυθέντες ἦλθον ἕκαστοι εἰς τὰς πόλεις τῶν.

2. *Μήθυμνα*· πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Ἀθηναίους. *τῶν λιμένων τὴν χῶσιν . . . ἔδει ἀφικέσθαι* = ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στομιῶν τῶν λιμένων καὶ νὰ φθάσουν, ὅσα ἐχρειάζοντο ἐκ τοῦ Πόντου. *διάφορος* = ἐχθρός. *πρόξενοι*· οὕτω ἐκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ξένης πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται ἐρχόμενοι εἰς τὴν ἰδικὴν τῶν χώρων ἀπέλαυον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς τῶν πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των· κατὰ ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινοὺς πρεσβευτάς. *ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον εἰς τὴν Μυτιλήνην βία* = ἐξαναγκάζουν τοὺς Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς χωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. *καὶ τὴν παρασκευὴν . . . ἐπιείγονται* = ἐπισπεύδουν τὴν προετοιμασίαν τῶν *ξυγγενῶν*· ἦσαν ὅλοι Αἰολεῖς. *ἤδη* = ἐν τάχει, εὐθύς.

3. *ἄρτι καθισταμένου* = ὁ ὁποῖος μόλις εἶχεν ἀρχίσει. *μέγα ἔργον* = ἐπικίνδυνον πρᾶγμα. *Λέσβον προσπολεμώσασθαι* = νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολεμίοις. *ἀκέραιος* =

ἀβλαβής. *μειζον μέρος . . . εἶναι* = ἀποδίδοντες μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι ἀληθῆ (ἢ εἰς τὰς καταγγελίας). *τὴν ξυνοίκισιν διαλύειν* = νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκισιν (νὰ ἀποστείλουν εἰς τὰ ἴδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). *Μαλόμεῖς*· ἐπιθ. τοῦ Ἀπόλλωνος (ἴσως ἐκ τοῦ μάλον = μῆλον = πρόβατον), διότι ἦτο καὶ ἀγροτικὸς θεός. *ἄφνω* = αἰφνιδίως. *ἦν μὲν ξυμβῆ ἢ πείρα*· ἐνν. εὖ ἔχει = ἂν μὲν ἐπιτύχη ἢ ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. *κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν* = συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις των. *ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο* = ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. *Γεραιστός*· ἀκρωτήριον, λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐβοίας. *ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν* = εὐρῶν φορητῶν πλοίων ἑτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. *πλῆ χρησάμενος* = πλεύσας μὲ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. *τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν . . . ἐφύλασσον* = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ τὰ τεῖχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ἀφοῦ τὰ ἡμιτελῆ ἔφραξαν.

4. *τὰ ἐπεσταλμένα* = τὰ προσταχθέντα. *λόγους ἤδη προσέφερον* = τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐπρότειναν διαπραγματεύσεις. *παραυτίκα* = πρὸς τὸ παρόν. *ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι* = νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἑαυτῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινὰς ὄρους. *ἀνοκωχῆ* = ἀνακωχή. *οἱ διαβάλλοντες* = οἱ καταδόται. *ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριοῦντων* = διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. *οὐ γὰρ ἐπίστευον . . . προχωρήσειν* = διότι δὲν ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποῦ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. *ταλαιπῶρος* = μὲ κόπον. *διὰ τοῦ πελάγους*· δηλ. μὴ προσορμιζόμενοι εἰς νήσους, πρᾶγμα τὸ ὅποιον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. *αὐτοῖς ἔπρασσον* = διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. *Ἰμβριοι καὶ Δήμνιοι*· διότι οὗτοι κληροῦχοι τῶν Ἀθηναίων ὄντες ἦσαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. *ὀλίγοι τινές*· ἴσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. *ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον*· δηλ. τὸ ἐν Μαλέᾳ. *οὔτε ἐπηυλλίσαντο* = οὔτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. *ἐκ Πελοποννήσου . . . κινδυνεύειν* = διότι ἤθελον νὰ διεξαγάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν ἐκ Πελοποννήσου δύναμιν, ἐὰν ἀπὸ κανὲν μέρος προσήρχετο. *φθάσαι τὸν ἐπίπλουν* = νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. *ἐπιρρωσθέντες* = λαβόντες θάρρος. *οὐδὲν ἰσχυρὸν* = οὐδεμίαν σοβαρὰν ἀντίστασιν. *περιορμισάμενοι* = ἀποκλείσαντες διὰ πλοίων. *τοὺς ἐφόρμους ἐποιοῦντο* = ἐφόρμου, ἦτοι ἔχοντες τὰ πλοῖα ἠγκυροβολημένα πλησίον τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς. *τῆς θαλάσσης εἶργον . . . τοὺς Μυτιληναίους* = ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ., ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. *ναύσταθμον πλοίων* πλεονασμὸς = ναύσταθμος. *ἀγορὰ* = τόπος ἀγορᾶς. *τὰ περὶ Μυτ. . . οὕτως ἐπολεμεῖτο* = ὁ περὶ τὴν Μυτ. πόλεμος τοιοῦτοτρόπως διεξήγετο.

8. *ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς* ἰδὲ Γ, 4. *᾽Ολυμπίαζε παρεῖναι* ἐκεῖ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ᾽Ολυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκοντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Λακ. καὶ θὰ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιᾶται. *Δωριεὺς ᾽Ρόδιος* υἱὸς τοῦ περιφήμου ᾽Ολυμπιονίκου Διαγόρου. *ἦν δὲ ᾽Ολυμπιάς* ἦτο ἡ 88ῃ ᾽Ολυμπιάς, ἦτοι 428 π. Χ. *κατέστησαν ἐς λόγους* = συνῆλθον εἰς σύσκεψιν.

15. *τοῖς δύο μέρεσι* τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενον, ἵνα φυλάττη ἐκάστην πόλιν. *δλκούς* ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα εἴλκοντο ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Ἡ ὑπερνεώλκησις πλοίων διὰ τῶν ἰσθμῶν ἦτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. *ὑπεροίσοντες* δηλ. τὰς ναῦς = ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). *ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν* = ἠσχολοῦντο μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. *ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν* = ἐν ἀπροθυμίᾳ, ἀπρόθυμοι εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

16. *αὐτούς* τοὺς Λακ. *διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν* = διότι ἐθεώρουν αὐτοὺς ἀσθενεῖς, ἀνισχύρους. *ἀναγαγόντες* = ἀναγαγόμενοι = ἀποπλεύσαντες. *ἢ δοκοίη αὐτοῖς* = εἰς ὅποιον μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάλληλον. *πολὸν τὸν παράλογον* = ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ ᾽Αθην. παρὰ τὰς πληροφορίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13, 4 ἐνίσχυσαν τοὺς στόλους των εἰς τὰ διάφορα μέρη. *ἄπορα νομίζοντες* = νομίζοντες ἀκατόρθωτα. *περιοικίδα* τὴν χώραν τῶν περιοίκων ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ Μεσσηνίᾳ. *ἐπ' οἴκου* = οἴκαδε. *ὅ τι πέμπουσι* = ἵνα τοῦτο πέμψωσι.

18. *ὡς προδιδομένην* = νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συνεννοήσεις ἐν τῇ πόλει (Μηθύμνη) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. *ἐπίκουροι* δηλ. οἱ

μισθοφόροι (πρβλ. Γ, 2, 2). *οὐ προουχώρει, ἢ προσεδέχοντο* = δὲν ἐπήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα, ὅπως ἐπερίμεναν. "*Ἀντισσα, Πύρρα, Ἔρρα*" ἰδὲ χάριτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος. *καταστησάμενοι βεβαιότερα* = καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον των ἀσφαλέστερα. *κράτυναντες* = ἐνισχύσαντες. *ἐκβοήθεια* = ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). *πληγέντες* = κατὰ κράτος ἠττηθέντες. *οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες* = οἱ ἴδιοι, δηλ. οἱ πολῖται πλεύσαντες καὶ ὡς κωπηλάται. *ἔστιν οὖν* = εἷς τινα μέρος. *καρτερά* = ὀχυρὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.
Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ. 26 - 33)

25. *κατὰ χαράδραν* = διὰ χαράδρας. *ἢ ὑπερβατὸν ἦν* = ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπερβαθῆ (πατηθῆ) τὸ τεῖχος. *προέδροις* = τοῖς ἀρχουσι τῶν Μυτιληναίων. *ἦσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν* = ἦσαν ὀλιγώτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. *ἄρχοντα προσιάξαντες* = διορίσαντες ἄρχοντα. *ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι* = περιπίπτοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συνδυασμένης ἐπιθέσεως. *ὅπως ἦσσαν ἐπιβοηθήσωσι* = ἵνα μὲ μικρότεραν ἰσχὺν (δύναμιν) σπεύδουν πρὸς καταδίωξιν (τῶν 40 πλοίων). *Κλεομένης*· υἱὸς τοῦ Πανσανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Πλαταιαῖς. *ὑπὲρ Πανσανίου* = ὡς ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Πανσανίου. Οὗτος ὡς νέος ἐπετροπεύετο ὑπὸ τοῦ θεοῦ του Κλεομένου. *δὴ* = ὡς γωστόν. *μετὰ τὴν δευτέραν*· καθ' ἣν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀπικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. *ἐπιμένοντες* = ἀναμένοντες. *ἔργον* = κατόρθωμα. *ὡς ἤδη πεπεραιωμένων* = μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι εἶχον πλέον φθάσει. *ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες* = διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς χώρας. *οὐδὲν ἀπέβαινε* = τίποτε δὲν ἐπραγματοποιεῖτο (ὡς πρὸς τὰς ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). *ὁ σῆτος* = τὰ τρόφιμα.

27. *ἐνεχρόνιζον* = ἐβράδυνον. *καὶ αὐτός*· δηλ. ὡς καὶ οἱ Μυτιληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. *ὀπλίξει*· ἔνν. δίδει τὸν βαρὺν

ὄπλισμόν, ὃν ἔφερον μόνον οἱ ἀριστοκρατικοί, ἐν ᾧ αἱ κατώτεροι τάξεις ὑπηρετοῦν ὡς ψιλοί. **ψιλὸν ὄντα** = ἐλαφρῶς ὀπλισμένον. **κατὰ ξυλλόγους γιγνόμενοι** = συναθροιζόμενοι καθ' ὀμάδας. **δυνατοὺς** = ὀλιγαρχικούς. **ξυγχωρήσαντες** = ξυμβάντες = συνθηκολογήσαντες.

28. **οἱ ἐν τοῖς πράγμασι** = οἱ ἰθύνοντες, οἱ ὀλιγαρχικοί. **εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως** = ἂν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἂν γίνῃ αὕτη ὑπὸ μόνου τοῦ δήμου ἄνευ τῶν δυνατῶν). **κοινῇ** = ἀπὸ κοινοῦ, δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. **στρατόπεδον** = στρατός. **ὥστε** = ἐπὶ τῷ ὄρω. **αὐτοὺς** δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. **ἐν ὄσῳ δ' ἂν ἔλθῳσι πάλιν** = μέχρι δὲ τῆς ἐπανόδου. **αὕτη ἐγένετο** = ἦτο αὕτη. **οἱ πράξαντες** = οἱ διαπραγματευθέντες. **μάλιστα** εἰς τὸ πράξαντες. **οὐκ ἠνέσχοντο** = δὲν ἔμειναν ἥσυχοι. **ὁμως** δηλ. ἂν καὶ ἦσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. **καθίζουσιν** ἀμτβ. = καταφεύγουν ὡς ἰκέται. **ἀναστήσας . . . ὥστε μὴ ἀδικῆσαι** = (πέισας) αὐτοὺς νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμοὺς μετὰ τὴν ὑπόσχεσιν (ὄρον) ὅτι δὲν θὰ τοὺς βλάβῃ. Ἐνόσιον ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπομάκρυνσις ἰκέτου ἀπὸ τοὺς βωμούς. **κατατίθεται** = θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. **τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι** = λάβουν ἀπόφασίν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. **καθίστατο** = ἐτακτοποιεῖ.

29. **σχολαῖοι** = βραδέως. **τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους** ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. **πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον** = ἕως οὗ τέλος προσωρμίσθησαν εἰς τὴν Δήλον. **Ἐρυθραία** χερσονήσος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. **μάλιστα** = ἀκριβῶς. **τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκνία** = ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης. **ἐκ τῶν παρόντων** = ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. **πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι** = πρὶν μᾶς πάρουν εἶδησιν. **ὥσπερ ἔχομεν** = ἀμέσως. **ἀνδρῶν νεωστί . . . εὐρήσομεν** = θὰ εὐρωμεν μεγάλην ἔλλειψιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι πρὸ ὀλίγου ἔχουν καταλάβει πόλιν. **κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνν** = καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. **ἧ** = ὅπου. **ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἂν . . . πολέμιον** = δὲν ἐλπίζουν ὅτι ἦμπορεῖ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶς τις. **καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκή . . . οὔσα** = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα ἰσχυροί. **προσπίπτω** = ἐπιτίθεμαι. **τῶν ἔνδον** δηλ. τῶν ὀλιγαρχικῶν. **καταληφθῆναι ἂν τὰ**

πράγματα = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. *μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον* = ἄς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸν κίνδυνον. *τὸ καινὸν τοῦ πολέμου* = τὰ ἀπρόοπτα τοῦ πολέμου. *ὁ (καινὸν) εἶ τις . . . ὀρθοῖτο* = ἀπὸ τὸ ὁποῖον (δηλ. τὸ *ἄφνω καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκίτους προσπείνει*), εἴαν τις στρατηγὸς ἤθελε προφυλάσσειται, ὡσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν του (= τὸ θεωρεῖ ἐνδεχόμενον διὰ τὸν ἑαυτὸν του), καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὡσάκις παρατηρεῖ ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. τὸ *προσπείνει αὐτοῖς ἄφνω*) εἰς τοὺς ἐχθρούς, παρὰ πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχη (νὰ κατορθώσῃ).

31. *οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφίχθαι* = ὅτι ἔχομεν ἔλθει ἀρεστοὶ εἰς ὄλους. *τὴν πρόσοδον ταύτην* τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν ἰωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος οὗτος ἐπὶ Ἀριστείδου ἀνήρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βραδύτερον εἰς 600 καὶ πλέον. *ἴνα, ἣν ἐφορμῶσι . . . γίννηται* = ἴνα, εἴαν (οἱ Ἰωνοὶ) ἀναγκάζονται νὰ ἀποκλείωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννησίους) δαπανῶσι χρήματα (οἱ Ἰωνοί). *Πισσοῦθνην* σατράπην τῆς Λυδίας. *ἐνεδέχετο* = ἀπεδέχετο. *τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν* = ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην. *τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει* = εἶχεν ἔλθει ὑστερον ἀπὸ τὴν ἄλλωσιν τῆς Μυτιλήνης. *προσμείγνυμι* = προσεγγίζω.

32. *ἄρας* (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας. *παρέπλει*· δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰωνίας. *προσσχῶν* (προσίσχω) = προσεγγίσας. *Τητῶν* κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας ἰωνικῆς πόλεως Τέω. *Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων* Σάμιοι ὀλιγαρχικοί, οἱ ὁποῖοι ἐκβληθέντες τῆς πόλεως Ἰδρυσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ Ἄναια. *εἶ* = ὅτι = διότι. *οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους* = οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσήκωσαν χεῖρι (ἐναντίον του). *ἐς φιλίαν προσάξεσθαι* = ὅτι θὰ κάμῃ φίλους. *ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην . . . παραβαλεῖν* = δὲν ἤλπιζον ποτέ, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιουῦντο εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐν ᾧ οἱ Ἰωνοὶ ἦσαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. *Σαλαμινία καὶ Πάραλος*· δύο πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους σπουδαίας δημοσίας ὑπηρεσίας. *Κλάρος*· πόλις τῆς Ἰωνίας πλησίον τοῦ Κολοφῶνος. *ὄρμων* (ὄρμω) = ἀρα-

γμένος. *ὡς γῆ ἔκουσίως οὐ σήσων ἄλλη* = μετὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίση ἔκουσίως εἰς ἄλλην γῆν. *εἰ καὶ ὡς μὴ διεννοοῦντο μένειν* = μολονότι καὶ ὑπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἢ ἀτείχιστος Ἰωνία ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μένουν. *ὡς' ἐπιρ. τροπικὸν* = οὕτως. *αὐτάγγελιοι* = αὐτόπται ἀνήγγειλαν. *ὡς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνεται, ἐπανεχώρει* = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἄλκιδαν) στόλος δὲν ἐφαίνεται πλέον εἰς ἀπόστασιν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ, ἐπέστρεφεν ὀπίσω (ὁ Πάχης). *οὐ μετεώροις περιέτυχε* (ταῖς ναυσὶ τοῦ Ἄλκιδου) = δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. *ἐφόρμησις* = ὁ διὰ πλοίων ἀποκλεισμός. *κέρδος ἐνόμισε . . . ἐφόρμησιν παρασχεῖν* = κέρδος ἐνόμισεν ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆες τοῦ Ἄλκιδου) δὲν εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (= προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Ἄθην.) νὰ τὰς φυλάττουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35 - 50)

35. *παρίσταμαί τι* = ἴστημί τι παρ' ἑμαυτῶ, ὑποτάσσω. *οὓς κατέθετο* ἰδὲ Γ, 28. *καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην* = ἐτακτοποίει τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης. *ὑπομένων* = μένων εἰς τὴν θέσιν του. *ἢ ἐδόκει αὐτῶ* ἔνν. καθίστασθαι.

36. *ἔστιν ἃ . . . ἀπάξειν Πελοποννησίους* = ἂν καὶ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ὅτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελ. ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν' πρὸβλ. κεφ. Γ, 68. *γνώμας ἐποιοῦντο* = ἐσκέπτοντο. *ὑπὸ ὀργῆς* = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ὀργῆς. *ἄσοι ἠβῶσι* = ἄσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. ἀπὸ 18 ἐτῶν καὶ ἄνω. *ἐπικαλοῦντες* = κατηγοροῦντες. *ἀρχόμενοι* = πιεζόμενοι. *προσξυνεβάλειο . . . παρακινδυνεύσαι* = συνετέλεσε προσέτι ὄχι ὀλίγον εἰς τὴν ἐπαύξεισιν τῆς ὀρμῆς (= τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ ὅτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Πελ. πλεύσαντα εἰς τὴν Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὑποκείμε. τοῦ ῥήμ. εἶναι τὸ *αἱ Πελοπ. νῆες . . . παρακινδυνεύσαι*, τὸ δὲ *ἐλάχιστον τῆς ὀρμῆς* (= οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν ὀρμῆς) ἀντικείμενον. *οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας* = ὄχι κα-

τόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὠρίμου σκέψεως. **διαχωρῶμαί τινα** = φονεύω τινά. **μετάνοια ἦν... ἢ τοὺς αἰτίους** = μετενόουν καὶ ἀνελογίζοντο ἠρέμως ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ἦτο σκληρὰ καὶ φοβερὰ (πρωτάκουστος), δηλ. νὰ καταστρέψουν ὀλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ ὄχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον). **τοὺς ἐν τέλει** δηλ. τοὺς πρυτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν. **αὐθις γνώμας προθεῖναι** = νὰ προτείνουν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. **καὶ ἐκεῖνοις ἐνδηλον ἦν** = καὶ ἐκεῖνοι ἔβλεπον. **βουλόμενον τὸ πλεόν... βουλευσασθαι** = ὅτι οἱ περισσότεροί πολιταὶ ἐπεθύμουν νὰ δώσωσί τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσκέψεως. **ἀφ' ἐκάστων** = ἀπὸ διαφόρου. **πιθανώτατος** = πειστικώτατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. **ἤδη... καὶ ἄλλοτε** = σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. **ἀδύνατος** = ἀνίκανος. **διὰ τὸ καθ' ἡμέραν...** πρὸς ἀλλήλους = ἐπειδὴ οἱ πολῖται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις σας δὲν φοβεῖσθε οὔτε ἐπιβουλεύετε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. **τὸ αὐτό** δηλ. ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον. **καὶ ὅτι ἄν... ἀμάρτητε** = καὶ εἰς ὅποιο σφάλμα ὑποπέσετε. **οὐχ ἠγέσθε** = δὲν στοχάζεσθε, ἐννοεῖτε. **ἐπικινδύνως ἐς ὑμᾶς μαλακίεσθαι** = ὅτι ἡ μαλακία σας (= ἠπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουργεῖ κίνδυνον εἰς σᾶς. **οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν** = ὄχι ἵνα σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονοῦν) οἱ σύμμαχοι. **ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν** = ὅτι ἡ ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἔχετε, εἶναι τυραννική. **οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε... περιγένησθε** = ἀκροῶνται ὑμῶν (ὑπακούουν εἰς ὑμᾶς) ὄχι ἕνεκα τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνετε εἰς αὐτοὺς μὲ βλάβην σας, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν ὁποίαν ἠθέλετε ἀποκίσει διὰ τῆς ἰσχύος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς διαθέσεως ἐκείνων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἐκείνων). 'Ἡ ἐννοία' οἱ σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φόβου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυνάμεώς σας παρὰ ἐξ εὐνοίας πρὸς ὑμᾶς. **εἰ βέβαιον... δόξη περί** = ἂν δὲν θὰ μείνη τίποτε σταθερὸν ὡς πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν. **χειροσιν νόμοις... ἀκύροις** = προτιμότερα (ἰσχυροτέρα) εἶναι ἡ πόλις ἢ ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ἀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν καλοὺς μὲν,

ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια περὶ ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· ὁ Κλέων ὅμως ἐπίτηδες συγγείει αὐτά, ἵνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δήμου. *σωφροσύνη* = ἀπλότης, μετριοφροσύνη· ἀντιτίθ. πρὸς τὸ *ἀκολασία* = ἀπεριόριστος ἐλευθερία. *δεξιότης* = σοφία, πολυμαθία. *οἱ τε φανλότεροι...οἰκοῦσι τὰς πόλεις* = οἱ ἀμαθέστεροι (= οἱ ἀπλούστεροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμαθεστέρους καλύτερον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κυβερνοῦν τὰς πόλεις. *τῶν τε αἰε λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι* = καὶ νὰ φαίνωνται ἀνώτεροι (= νὰ ὑπερισχύουν) τῶν ἐκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν (νὰ επικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομικὴ τῶν γνώμη). *ὡς ἐν ἄλλοις. τὴν γνώμην* = ὡσὰν νὰ μὴ ἠδύναντο τάχα νὰ δείξωσι τὴν σοφίαν των (εὐφυΐαν) εἰς ἄλλας σπουδαιότερας περιστάσεις. *ἐκ τοῦ τοιοῦτου* = τοιαῦτα πράττοντες. *τὰ πολλὰ* = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. *σφάλλουσι* = γίνονται αἵτιοι νὰ δυστυχοῦν (νὰ κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. *τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει* = εἰς τὴν σοφίαν των. *ἀξιοῦσι* = παραδέχονται. *ἀδυνατώτεροι μέμψασθαι* = ὀλιγότερον ἱκανοὶ (ἢ οἱ ξυνετώτεροι) νὰ ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καλῶς εἰπόντος). *ἀπὸ τοῦ ἴσου* = ἀμερόληπτοι. *ἀγωνισταί* = ἀνταγωνισταί. *ὀρθοῦνται τὰ πλεῖω* = ἐπιτυγχάνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. *δεινότητι*· ἔνν. ἠθροικῆ. *ξυνέσεως ἀγωνι* = ἀπὸ ἀμιλλαν περὶ τοῦ ποῖος νὰ φανῇ σοφώτερος. *παρὰ δόξαν* = παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. *ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ* = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἦν δηλ. καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ). *προτιθέναί λόγον* (γνώμας, διαγνώμην)· λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ προέδρων) τῶν συγκαλούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεχόντων τὴν ἀδειαν εἰς τοὺς πολίτας νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. *χρόνου διατριβῆν ἐμποισάντων* = οἱ ὅποιοι ἔγιναν πρόξενοι χρόνουτριβῆς. *ὃ ἔστι πρὸς τῶν ἡδίκηκότων μᾶλλον* = πρᾶγμα τὸ ὅποιον συμφέρει (ὠφέλει) μᾶλλον ἐκεῖνους, πού ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. *ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ*· δηλ. ἢ ἂν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως = μὲ ὀλιγώτεραν ὀργὴν. *ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν... ἀναλαμβάνει* = ἡ ἄμυνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβολήν), ἐπειδὴ εἶναι ἰσοδύναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, λαμβάνει ὀπίσω (τὴν προσήκουσαν) τὴν τιμωρίαν. *ἀξιώσων ἀποφαίνειν... καθισταμένας* = ὁ ὅποιος θὰ τολ-

μήση νὰ ἀποδείξη, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδικία) εἶναι ὠφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους. Ὁ Κλέων ἐνταῦθα θέλει νὰ δείξη τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν νομίζει ὅτι θὰ περιπέση ὁ ἀντίθετος ῥήτωρ. Ἐκ τοῦ ἀδυνατοῦ δὲ νὰ ἀποδείξη τις τὸ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων εἶναι ὠφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν Ἀθ. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληναίων. *τῷ λέγειν πιστεύσας . . . ἀγωνίσαιτ' ἄν* = πεποικῶς εἰς τὴν ῥητορικὴν του δεινότητα ἠμπορεῖ νὰ προσπαθῆσῃ ν' ἀποδείξη ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῆ. *κέρδει ἐπαίρομενος* = ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (διωροδοκήσας). *τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας* = μετὰ κόπου παρασκευάσας εὐπρεπῆ (ῥωραῖον) λόγον (μὲ ὅλα τὰ ῥητορικὰ κοσμήματα). *παράγειν πειράσεται* = θὰ προσπαθῆσῃ νὰ σᾶς ξεαπατᾷ. *ἄθλα* = ὠφέλεια, τιμὴ. *αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει* = αὐτὴ δὲ ἀναλαμβάνει τὸ βᾶρος τῶν κινδύνων. *κακῶς ἀγωνοθετοῦντες* = κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας. *θεαταὶ λόγων*· ὅπως εἰς τὰ θεάματα, ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων καὶ ὄχι διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν ὁποίων πρόκειται. *ἀκροαταὶ τῶν ἔργων*· κρίνετε τὰ πράγματα ὄχι, ὅπως πραγματικῶς ἔχουν, ἀλλ' ὅπως τὰ παριστάνουν οἱ ῥήτορες. *σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίνεσθαι* = κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν. *εὔ* = πιθανῶς, εὐγλώττως. *τὰ δὲ πεπραγμένα*· ἐνν. σκοποῦντες = κρίνοντες τὰ πράγματα. *καλῶς* = μὲ ῥωραῖους λόγους. *οὐ τὸ δρασθὲν . . . ἀκουσθὲν* = πιστεύσαντες ὄχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ἀκουσθὲν = ὄχι εἰς ὅσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ' εἰς ὅσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ῥητόρων. *ἐπιτιμάω* = ἐλέγχω, κατακρίνω. *μετὰ καινότητος λόγου . . . ἄριστοι* = εἰς τὸ νὰ ἀπαταῖσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἴσθε ἐπιτηδειότατοι. *μετὰ δεδοκimasμένου δὲ* = ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειχθέντος ὀρθοῦ (ἀληθοῦς). *δοῦλοι ὄντες τῶν ἀεὶ ἀτόπων* = ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἐκάστοτε ἀσυνήθη (παράδοξα). *ὑπερόπται τῶν εἰωθότων* = καταφρονηταὶ τῶν συνηθισμένων. *μὴ ὕστεροι . . . τῇ γνώμῃ* = νὰ μὴ φαίνεσθε ὅτι ἀργότερα παρηκολοθησατε αὐτοὺς μὲ τὴν διάνοιάν σας (ἢ ὅτι καθυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). *δξέως δέ τι . . . πρόθυμοι* = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὐφρῶς, εἴσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὶν τελειώ-

ση, καὶ νὰ προεικιάσετε αὐτά. *ζητοῦντες... ζῶμεν* = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινὰ κόσμον, ἵνα εἶπω οὕτω, παρὰ τὸν πραγματικόν. *ἀπλῶς* = ἐν συντομίᾳ. *ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσώμενοι* = ἠττώμενοι ὑπὸ τῆς τέρατος τῆς ἀκοῆς. *σοφιστῶν θεαταῖς... βουλευομένοις* = ὁμοιάζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι κάθηνται ὡς θεαταὶ σοφιστῶν (διδασκάλων δημοτικῶν λόγων) μᾶλλον παρὰ μὲ ἀνθρώπους σκεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

39. *μάλιστα δὴ μίαν πόλιν* = περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην πόλιν. *καὶ αὐτοὶ... οὐκ ἄφρακτοὶ ἦσαν* = οὐ μόνον ἐπροστατεύοντο ὑφ' ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἦσαν ἀπροφύλακτοὶ ὡς πρὸς τὴν παρασκευὴν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. *ἐς τὰ πρῶτα* = τὰ μέγιστα. *ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν*. Τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (= ἀνίστασθαι ἐπὶ τινὰ) δηλοῖ τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀφίστασθαι τὴν ἀμυντικὴν, τὴν γινομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Ὅμοίως ἐπανάστασις καὶ ἀπόστασις. *σιάντες* = συμμαχήσαντες. *ἐχειρώθησαν* = ἐννοεῖ τοὺς Αἰγινήτας, Ποτειδαίαιτας, Ναξίους. *παρέσχεν ὄκνον* = ἔκαμε νὰ διστάσουν. *δεινὰ* = εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. *ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως* = κατώτερα τῆς θελήσεως τῶν· διότι ἐπεθύμουν τὴν ἐντελῆ καταστροφὴν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἡμῶν. *ἀξιώσαντες... προϋθῆναι* = ἀφ' οὗ ἅπαξ ἀπεφάσισαν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν ἀντὶ τοῦ δικαίου. *εἴωθε τῶν πόλεων... ἐς ὕβριν τρέπειν* = ἡ ἀπροσδόκητος (ἀνέλπιστος) εὐτυχία συνήθως παρεκτρέπει εἰς ἀλαζονείαν (καθιστᾷ ὑπεροπτικῶς) ἐκεῖνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας ἠθέλην ἔλθει (ἢ εὐτυχία αὕτη) εἰς ἀνώτατον βαθμὸν καὶ εἰς βραχύτατον χρόνον. *τὰ δὲ πολλὰ... ἢ παρὰ δόξαν* = ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἰ σύμφωνοι πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον, τὴν τακτικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπισυμβαίνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ αἰ ἀπροσδόκητοι. *χρῆν δέ... τετιμῆσθαι* = ἔπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύωσι ποσῶς ἐξαιρετικῆς τιμῆς παρ' ἡμῶν. *οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν* = δὲν θὰ ἔφθανον εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἐφέροντο τόσον ὑπεροπτικῶς). *καὶ ἄλλως*· δηλ. ἔκτος τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. *τὸ θεραπεῦον* = τοὺς θεραπεύοντας. *τὸ μὴ ὑπεῖκον* = τοὺς μὴ ὑποχωροῦντας. *ἀπολύω* = ἀφῶ. *νῦν πάλιν... εἶναι* = τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσι (εἰς τὴν πόλιν). *τῶν ὀλίγων* = τῶν ὀλιγαρχικῶν. *κίνδυνος* = ἀγών. Οἱ

Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ μετὰ τῶν Ἀθ. κατὰ τῶν ὀλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμησαν τὸ πρῶτον. *ἀνήκεστος* = ἀθεράπευτος. *ἡμῖν ἀποκεκινδυνεύεται . . . ψυχαί* = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθύς θὰ περιέλθουν εἰς ἔσχατον κίνδυνον. *τῆς ἔπειτα προσόδου . . . στερήσεσθε* = θὰ στερηθῆτε τοῦ λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας εἴμεθα ἰσχυροί.

40. *οὐκουν δεῖ . . . ὠνητήν* = δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάμωμεν νὰ ἐλπίζουν) ὅτι δύνανται εἶτε εἰς λόγον πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἶτε διὰ χρημάτων νὰ ἐξαγοράσουν ἡμᾶς. Ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας. *ξυγγνώμην . . . λήπονται* = ὡς ἀφορμὴν συγγνώμης (ὡς ἐλαφρυντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, ὅτι ἡμαρτον ἀνθρωπίνως (= ὅτι ὡς ἀνθρωποὶ ἔπταισαν). *ξύγγνωμον* = ἄξιον συγγνώμης. *τότε* δηλ. ἐν τῇ χθεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμην). *διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προοδεδομένα* = διατεινόμεναι ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλετε τὰ προαποφασισμένα (ἰσχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). *ἡδονὴ λόγων* = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. *οὐτ' ἀντοικτιοῦντας* (ἀντοικτιίζω) = οἵτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οἶκτον. *ἐξ ἀνάγκης τε* διότι ἦσαν ὑπήκοοι. *ἔξουσιν ἀγῶνα* = θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δεῖξωσι τὴν ἰκανότητά των (τὴν ῥητορικὴν των δεινότητα). *βραχέα ἡσθεῖσα* = ἐπ' ὀλίγον εὐχαριστηθεῖσα. *ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν . . . εὖ ἀντιλήφονται* = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ὡς ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ῥήτορας ὡς δωροδοκοῦντας. *ἡ ἐπιείκεια . . . ὑπολειπομένους* = ἡ ἐπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μέλλουν νὰ εἶναι καὶ εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιείκειαν ἡμῶν) ἀμετάβλητοι δηλ. ὁμοίως ἐχθροὶ (ὅπως καὶ πρότερον). *οὐ χαριεῖσθε* = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. *ὑμᾶς αὐτούς . . . δικαιώσεσθε* (= καταγνώσεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἑαυτὸν σας δικαίως (ὅτι τυραννικῶς ἄρχετε). *οὐ χρεῶν ἄρχοιτε* = ὑμεῖς δὲν ἠμπορεῖτε νὰ ἄρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἄρχετε αὐτῶν, ἐνῶ δὲν πρέπει. *ξυμφόρως* δηλ. ὑμῖν αὐτοῖς = πρὸς τὸ συμφέρον σας. *οὐ προσῆκον* αἰτ. ἀπολ. = ἐνῶ δὲν ἔπρεπε· *ἀνδραγαθίζομαι* = ἐπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γεν-

ναιοφροσύνην. *ἐκ τοῦ ἀκινδύνου* = ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς *τῇ αὐτῇ ζημίᾳ* ἔνν. ἢ ἂν ἐτιμωρήσαντο καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς περιγενόμενοι ὑμῶν = μὲ τὴν ἴδιαν τιμωρίαν, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς ἐπέβαλον αὐτοί, ἂν σᾶς ἐνίκων. *ἀναληγότεροι* = ἀναισθητότεροι. *διαφεύγοντες* δηλ. τὸν κίνδυνον. *προὔπαρξαντας* = ἀφοῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχὴν τῆς ἀδικίας. *οἱ μὴ ξὺν προφάσει . . . ὑπολειπομένου ἐχθροῦ* = οἱ ἄνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντές τινα καταδιώκουσι μέχρις ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἐντελῶς, διότι φοβοῦνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἐὰν διασωθῇ) ἐχθροῦ κίνδυνον. *ὁ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ . . . τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ* = ὅποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν, πάθη κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἐὰν διασωθῇ, ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἦτο ἐὰν εὐρίσκετο ἐν ἴσῃ μοίρᾳ (δηλ. ἂν ἔβλαπτεν ἐπίσης τὸν ἀντίπαλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἔβλαπτεν αὐτόν). *γενόμενοι ὅτι . . . πάσχειν* = ἐλθόντες μὲ τὸν νοῦν σας ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμὴν τῶν παθημάτων. *νῦν ἀνταπόδοτε . . . ἀμνημονοῦντες* = νῦν ἀνταποδώσατε τὰ ἴσα (ὅ,τι ἠθέλετε πάθει), χωρὶς νὰ δεῖξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῶν τύχην καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπειλήσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κίνδυνον. *τῶν πολεμίων*. δηλ. τῶν κυρίως ἐχθρῶν, τῶν Πελοποννησίων.

Δημηγορία τοῦ Διοδότου.

(Γ, 42 - 48)

42. *οὔτε τοὺς προθέντας . . . αἰτιῶμαι* = οὔτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. *τοὺς μεμφομένους* = ἐκείνους, οἱ μεμφομένοι παραινοῦσι (ἀξιοῦσι). *μεγίστων* δηλ. συμφερόντων. *εὐβουλία* = ὀρθὴ σκέψις. *φιλεῖ γίνεσθαι μετ' ἀνοίας* = ἡ ὀργὴ συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. *τὸ δέ* δηλ. τάχος. *μετὰ βραχύτητος γνώμης* = μετὰ περιορισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ. τῆς ὀρθῆς σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπέιγεται τις. *τοὺς λόγους* τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38, 4 «θεαταὶ . . . λόγων». *διαμάχεται μὴ . . . γίνεσθαι* = δισχυρίζεται ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἐκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). *ἴδια τι αὐτῷ διαφέρει* = ἔχει κάποιον ἰδιαίτερον (προσωπικόν) συμφέρον. *εἰ βουλόμενος . . . ἀκουσομένους*. Ἡ σύνταξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω: εἰ ἠγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλοιο πείσαι

αἰσχρόν τι, οὐκ ἂν δύναίτο εὔ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (= τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δ' εὔ διαβάλοι, ὅτι ἐκπλήξειεν ἂν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ ἀκουσομένους. **εὔ διαβαλὼν** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος «ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων». Ἐνταῦθα θέλει ὁ ῥήτωρ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ διὰ τοῦ **εὔ διαβαλεῖν** ἐκπληξίς, δι' ἧς οὔτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ **πεῖσαι αἰσχρόν τι**. Ὑπαινίσσεται δὲ ὅτι ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἱκανότητα τοῦ **εὔ πεῖσαι**, ἀλλὰ τοῦ **εὔ διαβαλεῖν**, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον του. **χαλεπώτατοι δέ . . . ἐπίδειξιν τινα** = ἐπικινδυνώτατοι δὲ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ἀντιπάλους τῶν ῥήτορας, πρὶν ὁμιλήσουσιν (οὔτοι), ὅτι χάριν χρημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδεικτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 38. 2 «κέρδει ἐπαιρόμενος». **ἀπεχώρει** δηλ. τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ βήματος. **ξυνειτώτερος ἢ ἀδικιώτερος** = ἀσύνητος μᾶλλον ἢ ἄδικος. **ἀδικίας ἐπιφερομένης** = ὅταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). **μὴ τυχῶν** = ἂν δὲν ἐπιτύχῃ (τὸν σκοπὸν του). **ἀδικος** δηλ. εἰς τὴν πόλιν ὡς λαβῶν δῶρα. **ἐν τῷ τοιῶδε** = ἐν τοιαύτῃ περιστάσει. **φόβῳ** δηλ. μὴ κατηγορηθοῦν ὡς δωροδοκοῦντες. **πλεῖσι' ἂν ὀρθοῖτο . . . πολιτῶν** = πάρα πολλὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ (ἢ πόλις), ἐὰν εἶχεν ἀνικάνους εἰς τὸ λέγειν τοὺς τοιοῦτους πολίτας (τοὺς φιλοκατηγόρους). **ἀπὸ τοῦ ἴσου** = ἐπὶ ἴσοις ὄροις, ἴσος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους (μὴ ὄντας δηλ. ὑπόπτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τοὺς θέτει εἰς κατωτέραν μοῖραν). **τῷ πλεῖστα εὔ βουλευόντι** = εἰς τὸν δίδοντα πλείστας ὀρθὰς συμβουλὰς. **προστιθέναι τιμὴν** ἐκ τοῦ χροῦ = νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἐξαιρετικὴν) τιμὴν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ. **τὸν μὴ τυχόντα γνώμης** = τὸν μὴ ἄριστα συμβουλευσάντα. **οὐχ ὅπως** = οὐ μόνον μὴ = οὐ μόνον μὴ ζημιοῦν. **ὁ κατορθῶν** = ὁ ἐπιτυγχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. **μειζόνων** = μεγαλύτερων τιμῶν. **ὀρέγοιτο** (καὶ ἐνταῦθα τὸ **ἥκιστα ἂν**) **τῷ αὐτῷ** (= τῷ παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν).

43. **τᾶναντία** δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὔ βουλευόντα καὶ ζημιοῦμεν τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. **φθονήσαντες . . . κερδῶν** = φθονήσαντες αὐτὸν διὰ τὴν ἀβέβαιον (ἀναπόδεικτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα κέρδη. **καθέστηκε . . . τῶν κακῶν** = κατήνησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐθείας (ἄνευ ῥητορικοῦ κόσμου) λεγόμενα νὰ εἶναι ἐξ ἴσου ὑποπτα πρὸς τὰ κακά. **τὰ δεινότερα** = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. **ψενσάμε-**

νον = διὰ ῥητορικῆς ἀποπλάνησεως. *διὰ τὰς περινοίας* = διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ὀξύνοιαν. Ἡ ἔννοια εἶναι: διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἀπλὴν παραδοχὴν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἐξονυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. *ἀνθυποπιτεύεται* = ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοιβὴν) καθίσταται ὑποπιτος. *ἀφανῶς πη* = δι' ἀφανοῦς τινος τρόπου. *πρὸς τὰ μέγιστα* = προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. *χρῆ ἀξιούν... σκοπούντων* = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡμεῖς οἱ ῥήτορες ὀμιλῶμεν βλέποντες ὀλίγον «πὺ μακροῦ» ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὅποιοι κρίνετε μετὰ βραχεῖαν σκέψιν. *ἐν τῷ τοιῷδε* = εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν. *ὑπεύθυνον*· ὑπεύθυνος ἦτο πᾶς ὁ προτείνων γνώμην τινά, διότι ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῆ διὰ τῆς *γραφῆς παρανόμων*, ἐν ᾧ ὁ ἀκούων, ὁ δῆμος, ἦτο ἀνεύθυνος. *ὁ ἐπισπόμενος* = ὁ ἀκολουθήσας τὴν γνώμην του (ὁ πεισθείς). *πρὸς ὀργὴν ἦντινα... ζημιούτε* = ἐὰν ποτε περιπέσῃτε εἰς κανὲν σφάλμα, παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν ἔξαψιν, τὴν ὁποῖαν τύχη νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε τὴν μίαν γνώμην τοῦ πείσαντος. Τὸ *ἦντινα τύχητε*· εἰς τὸ *ζημιούτε*. Τὸ πλῆρες δὲ εἶναι: πρὸς ὀργὴν (πρός), ἦντινα τύχητε (ζημιούντες) = εἰς πρώτην τυχαίαν ἔξαψίν σας.

44. *παριέναι καὶ πάροδον ποιείσθαι*· λέγεται ἐπὶ τῶν ῥητόρων, οἱ ὅποιοι ἀναβαίνουν εἰς τὸ βῆμα διὰ νὰ ὀμιλήσουν. *ἀντερώων*· δηλ. τῷ Κλέωνι. *ὁ ἀγών* = ἡ συζήτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). *καὶ τοῦτο*· ἐτέθη ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως = καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτο, τὸ ὅποιον ἰσχυρίζεται κυρίως ὁ Κλέων (εἰς τὸ ὅποιον πρὸ πάντων ἐπιμένει ὁ Κλέων). *ἐὰν*· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ οὐ κελεύσω. *ἐς τὸ λοιπὸν* = εἰς τὸ μέλλον. *τάναντία γιννώσκω* = ἔχω ἀντίθετον γνώμην. *τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ* = διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. *δικαιότερος γάρ... τάχ' ἂν ἐπισπασαιτο* = ἐπειδὴ ὁ λόγος αὐτοῦ εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐστηρόν δίκαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἐὰν τὸν κρίνετε σύμφωνα μὲ τὴν ὀργὴν σας κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ἴσως ἤθελε σᾶς παρασύρει (δελεάσει). *ὥστε τῶν δικαίων δεῖ* = ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξωμεν τὰ δικαίωμάτα μας. *ὅπως χρησίμως ἔξουσιν* = τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς.

45. *οὖν* = βεβαίως. *πρόκεινται* = ἔχουν θεσπισθῆ. *τοιῷδε*· δηλ. τῇ ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. *τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι* = οὐδεὶς μέχρι σήμερον κρίνας περὶ ἑαυτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχη εἰς τὸ κατὰ

τῶν ἐχθρῶν ἐπιχείρημά του ἐξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. *ἦσσω τῇ δοκῆσει* = κατωτέρα κατὰ τὴν ἰδέαν της (ἀνεπαρκεῖς κατὰ τὴν γνώμην της). *τούτῳ*· δηλ. τῷ ἀφίστασθαι. *πεφύκασι* = εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. *ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ* = ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. *διεξεληλύθασι γε . . . προσιθίντες* = ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι ἐπαυξάνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. *εὔπως . . .* ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. *παραβαιομένων δὲ τῷ χρόνῳ* = ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. *ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι* = καταλήγουν αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον (κατέληξαν). *καὶ τοῦτο*· δηλ. ἡ θανατικὴ ποινή, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβαίνονται). *δέος* = φόβητρον. *οὐδὲν ἐπίσχει* = δὲν κωλύει καθόλου. *ἡ πενία ἀνάγκη . . . ἡ δὲ ἐξουσία . . . καὶ φρονήματι* = ἐν ᾧ ἡ μὲν πενία ἕνεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τόλμην, ἡ δὲ αὐθαίρετος εὐπορία (ὁ πλοῦτος) (*ἐξουσία*· κυρίως = τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν, ὃ ἂν τις βούληται) ἕνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. *αἱ δὲ ἄλλαι ξυντυχίαι . . . ἐς τοὺς κινδύνους* = αἱ δὲ ἄλλαι περιστάσεις τοῦ βίου ἕνεκα ἐμπαθοῦς τινος ὁρμῆς γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν λόγον (ὅπως) ἐκάστη τις κυριεύεται ὑπὸ ἀκαταγωνίστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἔρωτος), ἐξωθοῦσιν (ἡμᾶς) εἰς τοὺς κινδύνους. Κατ' ἐννοίαν: ἄλλοι μὲν παρακινεῦνται εἰς τὸ ἔγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ ὁποία τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί, ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος ἕνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποιθήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχίτων παθῶν, τὰ ὁποῖα κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. *ἐν παντί* = εἰς πᾶσαν περίστασιν. *ὁ μὲν (ἔρωτος) τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ (ἐλπίς) . . . βλάπτουσι* = ὁ μὲν ἔρωτος μετὰ κόπου καὶ φροντίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἐλπίς τὴν εὐπορίαν (τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προϋποθέτουσα πλεῖστα βλάπτουσι. *καὶ ἡ τύχη . . . ἐπαίρειν* = καὶ ἀληθῶς (= καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδόλως ὀλιγώτερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρασύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. *ἀδοκῆτως γάρ . . . προάγει* = διότι ἀπροσδοκῆτως ἐνίστε παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (= ἔξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ ὅσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. *καὶ οὐχ ἦσσαν* = καὶ μάλιστα. *ὄσω* = καθ' ὄσον, διότι. *ἄλλων ἀρχῆς* = εἰς τὸ νὰ ἄρχῃ ἄλλων. *ἐπὶ πλέον τι*

αὐτὸν ἐδόξασε = φαντάζεται τὸν ἐαυτὸν τοῦ κάμποσο (= τι) ἰσχυρότερον παρ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι. *ἀλογίστως* = ἀπερισκέπτως. *πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται* = πολὺ ἀφελὲς εἶναι, ὅστις (= εἶ τις) νομίζει. *τῆς ἀνθρωπίνης . . . πράξει* = ἐν ᾧ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθάνεται ὁρμὴν (ᾠθεῖται ἐνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. *ἀποτροπὴν ἔχειν* = νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ δι' ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις ὁρμὴν ὁ Διόδοτος ἀνάγει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. *καταλύω* = ἐξαλείφω, παύω. *ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν* = δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμόν. *τὴν δαπάνην* = τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. *καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν* = καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρῶνῃ φόρον. *ἐκείνος δὲ* = κατ' ἐκεῖνον ὅμως τὸν τρόπον (τὸν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνυόμενον)· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ νῦν μὲν. *τίνα οἴεσθε . . . ἐς τοῦσχατον* = ποία πόλις νομίζετε ὅτι δὲν θὰ προτιμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἐσχάτης ἐξαντήσεως (μέχρις ἐσχάτων). *εἰ τὸ αὐτό . . . ξυμβῆναι* = ἐὰν ἡ βραδεῖα ἢ ταχεῖα συνεννόησις εἶναι τὸ ἴδιον πρᾶγμα. *καθημένοις* = πολιορκουσί. *διὰ τὸ ἀξύμβατον* = διότι οὐδένα συμβιβασμόν δεχόμεθα. *τῷδε*· δηλ. τῇ προσόδῳ. *μετρίως* = μὲ μετριοπάθειαν. *ὅπως ἐξομεν . . . χρῆσθαι . . . καὶ μὴ ἀξιοῦν* = πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειριζώμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ χρημάτων. *τὴν φυλακὴν . . . τῆς ἐπιμελείας* = νὰ φυλάττωμεν τὰς πόλεις (ὁρμώμενοι) ὅχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἡμῶν (τῆς διαγωγῆς ἡμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διοικήσεως). *ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον* = φαινομενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκουσίως κατὰ τὰς συνθήκας. *εἰκότως* = εὐλόγως (ἐπειδὴ ἀρχεται βίᾳ). *μηδ' ἐς ἐπινοίαν τούτου ἴωσι* = (ὅπως ὅχι μόνον μὴ ἀποστατῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς· μήτε νὰ τὸ βάλουν κἂν στὸ νοῦ τους). *ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον . . . ἐπιφέρειν* = εἰς ὅσον τό δυνατόν ὀλιγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. *ὁ δῆμος* = ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 39,5 «τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε». *ἀντικαθισταμένης* = ἀντιπάλου. *καταστήσετε* = θὰ παρᾶσχητε (εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς). *προδειξάντων . . . κείσθαι* = ἀφοῦ προηγουμένως ἐδείξατε, ὅτι ἡ αὐτὴ τι-

μωρία περιμένει (τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς μὴ). *μὴ προσποιεῖσθαι* δηλ. *μὴ* (ἀδικῆσαι αὐτοὺς) *προσποιεῖσθαι* = νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ ὄχι, δηλ. ὅτι δὲν ἠδίκησαν· *καὶ τοῦτο* δηλ. ἐκόντας ἀδικηθῆναι ἢ διαφθεῖραι. *κάθεξις* = κατοχή, διατήρησις. *καὶ τὸ τοῦ Κλέωνος... ἐν αὐτῷ* (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτοὺς) *ἅμα γίνεσθαι* = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχη συγχρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. Ἄλλως· δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντιᾷ εἰς τὰ ἐν 40,4 «πειθόμενοι μὲν ἔμοι τά τε δίκαια».

48. *γνόντες*· μετ' ἀπαρ. = κρίναντες. *ἀμείνω*· ἐνν. τῶν βουλευμάτων τοῦ Κλέωνος. *οἴκτω πλέον νείμαντες* = ἀποδώσαντες περισσότερην σημασίαν εἰς τὸν οἶκτον. *οἷς οὐδ' ἐγὼ ἰῶ προσάγεσθαι* = ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὐδὲ ἐγὼ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρῃσθε· ἐνν. ὄχι μόνον ὁ Κλέων. *ἀπ' αὐτῶν* = ἐξ αὐτῶν (τὰ ὁποῖα ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου παραινοῦνται ὑπ' ἐμοῦ) ὀρμώμενοι (= ἀπό). *δοσις εὔβουλεύεται...* *ἀνοία ἐπιῶν* = ὅστις σκέπτεται ὀρθῶς ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίῳν μέτρων ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπεριοσκέπτως.

49. *μάλιστα ἀντιπάλων* = ἐξ ἴσου πειστικῶν. *ἦλθον εἰς ἀγῶνα ὄμως τῆς δόξης* = ἐφιλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν διὰ τὸ προηγουμένον ψήφισμα μετάνοιάν των (= ὄμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποῖαν ὤφειλον νὰ λάβουν). *ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι* = ἦλθον σχεδὸν ἴσοι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. *κατὰ σπουδῆν* = ἐν σπουδῇ. *μάλιστα* = ἀκριβῶς. *ἄλφιστα* = ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆς. *ἐλαύνω* = κωπηλατῶ. *ἄλφιστα...* *πεφυραμένα* = ἄρτους ζυμωμένους μετ' οἶνον καὶ ἔλαιον. *ὑπνον ἠροῦντο* = ἐπαιρνον ὑπνον. *κατὰ μέρος* = διαδοχικῶς. *πνεῦμα* = ἄνεμος. *ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον* = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. *ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον* (= ὥστε) ... *ψήφισμα* = ἡ μὲν ἐπρόλαβε καὶ ἦλθεν τόσον πρωτίτερα, ὅσον ἴσκει διὰ νὰ ἔχη ἀναγνώσει (μόνον) ὁ Πάχης τὸ ψήφισμα. *ὕστερα αὐτῆς ἐπικατάγεται* = φθάνει κατόπιν αὐτῆς. *παρὰ τοσοῦτον ἦλθεν ἡ Μυτ. κινδύνου* = τόσον πλησίον τοῦ κινδύνου ἦλθεν ἡ Μυτ. (τόσον πολὺ ἐκινδύνευσε).

50. *γνώμη* = προτάσει. *κλήρους ποιήσαντες* = διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμήματα. Αἱ κληρουχίαι εἶχον διττὸν λόγον, ἀφ' ἑνὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. *τοῖς θεοῖς ἐξεῖλον ἱερῶς* = ἐξεχώρησαν διὰ τοὺς θεοὺς, ὥστε νὰ εἶναι ἱεροί. *τοὺς λαχόντας* = τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου. *ταξάμενοι . . . φέρειν* = ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρῶνουν· οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθωσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κυρίουσ των ἀντὶ δύο μῶν ἑτησίως. *ὑπήκουον* = ἦσαν ὑπήκοοι.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. *χειμῶνι*· τοῦ 431 π. Χ. *νόμος* = ἔθιμον. *πρώτων*· οὗτοι εἶναι οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν 19, 2 καὶ 22, 2 ἀναφερομένας μάχας, κατὰ θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ. *δοτᾶ*· οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἐκαίοντο ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ δοτᾶ αὐτῶν ἀνεκομίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν ἐπισήμου ταφῆς. *προτίθενται* = ἐκθέτουν (ἴσως ἐν τῇ ἀγορᾷ). *ἀπογενόμενοι* = οἱ ἀποθανόντες. *πρότριτα*· ἐπίρ. = ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας. *σκηνῇ* = παράπηγμα. *ἐπιφέρω* = φέρω καὶ θέτω ἐπάνω· τὰ ἐπιφερόμενα ἦσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκευὴ ποικίλα. *λάρναξ* = τεφροδόχος κάλλιπ. *κυπαρισσίνας*· διὰ τὸ ξύλον τὸ στερεὸν καὶ εὖοσμον. *κλίνη* = φέρετρον. *φέρεται*· δηλ. διὰ τῶν χειρῶν. *ἑστρωμένη* = σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνης. *ἀφανεῖς*· ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. *ἀναίρεσις* = τὸ σήμωμα· ἰδίως ἐπὶ νεκρῶν καὶ ὀστέων πρὸς ταφήν, ἀνακομιδῇ. *ξυνεκφέρει* = συμπαρακολουθεῖ. *ὁ προσήκων* = συγγενῆς. *πάρεσι*· αἱ γυναῖκες δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφορὰν, ἀλλὰ μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον οἱ συγγενεῖς. *τιθέασι*· δηλ. τὰς λάρνακας. *σῆμα* = νεκροταφεῖον. *προαστίου*· τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν Ἀγ. Τριάδα. *αἰεῖ*· ἀφ' ὅτου δηλ. καθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως πρὸ τῶν Περσικῶν. *αὐτοῦ*· ἐν Μαραθῶνι, ὅπου σφάζεται μέχρι σήμερον. *γνώμη* = νοῦς. *προήκω* = ὑπερέχω. *ἀξίωσις* = ὑπόληψις. *ἐπ' αὐτοῖς* = πρὸς

τιμὴν αὐτῶν. *ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς*· δηλ. χρῆσθαι τῷ νόμῳ = ὅσα-
κις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτη εὐκαιρία. *οὖν* = τέλος πάντων. *καιρὸς
ἐλάμβανε* = ἔφθασεν ἢ κατάλληλος στιγμή. *ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ
ὀμίλου* = εἰς ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μέρος τοῦ συνηθροισμέ-
νου πλήθους, διὰ τὰ τὸν ἀκοῦν οἱ περισσότεροι.

35. *τὸν προσθέντα*· καὶ ὁ Περικλῆς πιθανῶς ἠγγόει αὐτόν· ἄλ-
λοι ὑπέθετον τὸν Σόλωνα, ἄλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἄλλοι τὸν Ἄριστει-
δην. *οἶα*· δηλ. ἡ μεγαλοπρεπὴς προπομπή, οἱ θρηνοὶ τῶν γυναικῶν
καὶ ἡ σεμνὴ ταφή. *τάφος* = ταφή. *καὶ μὴ... κινδυνεύεσθαι...
πιστευθῆναι* = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ (αἱ διακε-
κριμέναι ὑπηρεσίαι) πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῆ δηλ.
πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὀμιλήσῃ). *μετρίως* = προση-
κόντως, ἐπιτυχῶς. *ἐν ᾧ* = ἐν ζητήματι, ἐν τῷ ὀποίῳ. *ἡ δόκησις τῆς
ἀληθείας* = ἡ ἰδέα περὶ τοῦ ὅτι ὁ ῥήτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. *βεβαι-
οῦται* = ἐξασφαλίζεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). *ξυνειδῶς* = ὁ-
γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπαινουμένων). *ἐνδε-
στέως* = ἐλλιπέστερον. *ἄπειρος*· δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων.
πλεονάζεσθαι = λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον (ὅτι ἐξογκώνονται).
ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν = ὑπερβαῖνον τὰς δυνάμεις του. *μέχρι τοῦ-
δε... εἰσὶ... ὧν ἤκουσε* = ἐφ' ὅσον ἕκαστος φαντάζεται ὅτι καὶ ὁ
ἴδιος εἶναι ἱκανὸς νὰ πράξῃ τι ἕξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἤκουσε. *τῷ δὲ
ὑπερβάλλοντι αὐτῶν* (ὧν ἤκουσε) = εἰς πᾶν δὲ ὅ,τι ὑπερβαίνει τὰς
δυνάμεις του. *τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν* =
ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εὐρέθη ὀρθὸν ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα
ἔχουν καλῶς. *χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν* = πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ
προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἑκάστου.
ὡς ἐπὶ πλεῖστον = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

36. *ἐν τῷ τοιῶδε* = ἐν ἐπικηδεῖω τελετῇ, οἶα ἡ προκειμένη. *ἡ
τιμὴ τῆς μνήμης* = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μνη-
μονεύωνται πρῶτοι. *διαδοχῇ* = διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μετα-
γενεστέρων). *ἐκεῖνοι*· δηλ. οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν. *πατέρες*· δηλ. οἱ ἀπὸ
τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνεῖα μάχης (446 π. X), ὡς ὁ Ἄρι-
στειδης, Κίμων, Ξάνθιππος. *ὄσσην ἔχομεν ἀρχὴν* (= ἐπικράτειαν)· αὐ-
τὴ ὠρίσθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν τῷ 445 π. X. *τὰ πλείω*

δηλ. τὴν ἑσωτερικὴν τοῦ κράτους ὀργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπαύξεισιν νῶν φόρων κλπ. **καθεστηκυῖα ἡλικία** = ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὠριμος ἀνδρική ἡλικία). **μάλιστα** = περίπου. **πᾶσι** ἔνν. χρήματα, πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρούρια. **ἐπ' αὐτά** δηλ. εἰς τὴν παροῦσαν ἰσχύν. **ἐπιτήδευσις** = διαγωγή τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ, ἀρχαί. **πολιτεία** = ὁ δημόσιος βίος, πολιτικὴ **τρόποι** = τρόποι σκέψεως καὶ ἐνεργείας, χαρακτήρ. **ἐπὶ τῷ παρόντι** = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. **ὁ πᾶς ὄμιλος** = ὄλον τὸ συγκεντρωμένον πλῆθος. **ἐπακοῦσαι** = μετὰ προσοχῆς (= ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. **οὐ ζηλούση** = ἡ ὁποία δὲν ζηλεύει, ὅπως δηλ. ἡ τῶν Λακεδαιμονίων, ἡ ὁποία ἀντέγραψε τοὺς νόμους τῆς Κρήτης. **τισὶν** = εἰς πάντα ἄλλον. **διὰ τὸ μὴ . . . οἰκεῖν** = διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα) οὕτως, ὥστε νὰ στηρίζεται ὄχι ἐπὶ τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ. **μέτεστι . . . πᾶσι τὸ ἴσον** = πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ἴσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς τῶν ὑποθέσεις. **κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν** = ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατάλληλον ἐκλογὴν) τῶν προσώπων τῶν ἐκλεγομένων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. **ὡς ἕκαστος ἐν τῷ εὐδοκίμῳ, οὐκ ἀπὸ μέρους . . . προτιμᾶται** = καθ' ὅσον ἕκαστος ἐν τινὶ κλάδῳ διακρίνεται, μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἱκανότητός του ἢ ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεώς του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν), ἥτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἕκαστου καὶ ὄχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. Ἐν Σπάρτῃ τοῦναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς τῶν ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἂν δὲν εἶχον ἀρετὴν, τὴν δὲ πόλιν ἐκυβέρνησαν μόνον οἱ **ὄμοιοι**. **κατὰ πενίαν** = πένης ὄν. **ἀξιώματος ἀφανεία** = διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. **ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν** = ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιτεύματος ἄνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ἡμῶν (τὸν δημόσιον βίον). **καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους . . . ὑποψίαν** = καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμοιβαίας ὑποψίας (= καχυπόπτου ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν Ὑπαινίσσεται καὶ ἐνταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐξήταζον τί πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. **οὐδὲ ἀζημίους μὲν . . . λυπηρὰς δέ . . . προστι-**

θέμενοι = χωρὶς νὰ στενοχωρούμεθα διὰ πράξεις ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι μὲν ἄξια τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς ὅσους τὰς βλέπουν. **τὰ δημόσια . . . οὐ παρανομοῦμεν** = εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. **τῶν ἐν ἀρχῇ** = τῶν ἀρχόντων. **ἀκροάσει** = δι' ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. **κεῖνται** = εἶναι νομοθετημένοι. **ἄγραφοι** = οἱ ἠθικοὶ νόμοι, (οἱ ὅποιοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων).

38. **καὶ μὴν καὶ** = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἐλευθεριότης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις). **ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα** = εὔρομεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (ψυχαγωγίας). **διετήσιος** = ὁ καθ' ὄλον τὸ ἔτος γινόμενος. Ἐν Ἀθῆναις ὑπῆρχε πλῆθος ἑορτῶν. **νομίζοντες ἀγῶσι . . .** = χρώμενοι. **ἴδιαι κατασκευαί**· ἰδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἔσωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν (ἐπιπλώσεις). **ὧν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει** = ἡ ἐκ τῶν ὁμοίων εὐχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλύει τὴν δυσθυμίαν). **ἐπεσέρχεται** = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. **καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν . . . ἀνθρώπων** = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύωμεν τὰ προϊόντα (= ἀγαθὰ) τῶν ἄλλων χωρῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὁποίας ἀπολαύομεν τὰ προϊόντα τῆς Ἀττικῆς (= τὰ αὐτοῦ γινόμενα).

39. **τῶν πολεμικῶν μελέταις** = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως. **οὐκ ἔστιν ὅτε** = οὐδέποτε. **ξενηλασίαι** = ἀπελάσεις ξένων· ὅπως δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτῃ διὰ τὸν φόβον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ἦθη των. **ἀπάταις**· ὅπως δηλ. ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης, διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἐχθρούς. **τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ** (= πιστεύοντες) εἰς τὴν ἐμφυτον (προσωπικὴν) ἡμῶν γενναιοψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως). **παιδεῖται** = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. **τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται** = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ὡς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς). **ἀνειμένως** = ἀνέτως. **ἰσοπαλῆς** = ἰσοδύναμος. **καθ' ἑαυτοὺς** = μόνοι των. **τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες** = ὅταν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (= αὐτοὶ) εἰσβάλωμεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄλλων. **οὐ χालεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ . . . τὰ πλεῖω κρατοῦμεν** = μαχόμενοι ἐν τῇ ξένη γῆ νικῶμεν εὐκόλως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ὑπὲρ βῶμῶν καὶ ἐστιῶν ἀμνημόνους. **διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἐπίπεμψιν** = διότι εἰς πολλὰς

κτήσεις ἀποστέλλομεν ἄνδρας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους. *προσμείγνυμι* = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι. *αὐχῶ* = καυχῶμαι. *καίτοι εἰ ἔαθθυμία μᾶλλον... κινδυνεύειν* = καὶ ὄντως ἐνῶ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἄνετον δίαιταν (ἔαθθυμία = ἀνέτως διαιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἄσκησιν (= πόνων μελέτη) καὶ μὲ ἀνδρείαν προερχομένην μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς) ἡμῶν (= τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). *περιγίγνεται ἡμῖν... μὴ προκαμνεῖν* = ἔχομεν τὸ πλεονέκτημα νὰ μὴ ἀποκάμνωμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (= ἔνεκα τῶν ἐναγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὁποίας προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). *αἰεὶ μοχθούντων* = τῶν ὑποβαλλομένων εἰς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις. *ἀξίαν εἶναι*· ἔξαρχ. ἐκ τοῦ ἐνν. φημί.

40. *εὐτέλεια* = λιτότης. *φιλοσοφῶ* = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. *μαλακία* = τρυφηλότης. *φιλοκαλοῦμεν... ἀνευ μαλακίας* = θεραπεύομεν τὰς ὠραίας τέχνας μὲ μικρὰν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς νὰ ἐκθηλυνώμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διότι οἱ Λακ. κατηγόρουν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἐκθηλύνουν. *πλούτῳ ἔργου... χρώμεθα* = καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν μᾶλλον ὡς ἀφορμὴν (κινητήριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλειαν ἔργων ἢ ὡς ἀφορμὴν πρὸς κομπορημοσύνην (ἐπίδειξιν). *καὶ τὸ πένεσθαι... αἴσχιον* = τὸ νὰ ὁμολογῇ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐντροπή εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας (κατὰ λέξιν· ἀλλά, καὶ ἂν νομίζῃ κανεὶς ὅτι τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπή εἶναι (= αἴσχιον). *ἔνι* = ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. *τοῖς αὐτοῖς*· εἶναι οἱ πολιτευόμενοι (κυρίως). *ἐτέροις*· εἶναι οἱ ἐπαγγελματίαι. *πρὸς ἔργα τετραμμένοις* = ἐν ᾧ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ἐπαγγέλματά των. *γνώναι* (ἐνι) = νὰ ἔχουν πλήρη γνώσιν πολιτικῶν (δημοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτῃ εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσχοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαιμόνιοι φαίνεται ὅτι δὲν ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. *ἀχρεῖος* = ἀχρηστος. *καὶ οἱ αὐτοὶ ἦτοι κρινόμεν γε... τὰ πράγματα* = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (ὄλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τοῦλάχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ἄλλων (κυ-

ρίως πολιτικῶν) προτεινομένων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ἰδίας ὀρθῆς γνώμας καὶ ὑποβάλλομεν αὐτὰς ὑπὸ τὴν κρίσιν ἄλλων (ὡς μέλη τῆς βουλῆς). *ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι . . . ἔργω ἐλθεῖν* = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἠγούμενοι) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὶν ἐκτελέσωμεν (πραγματοποιήσωμεν) ὅσα πρέπει νὰ γίνουν. *διαφερόντως καὶ τόδε ἔχομεν* = ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἐξῆς. *ὥστε τολμᾶν* = ὅτι τολμῶμεν. *οἱ αὐτοὶ* = συγχρόνως. *ἐκλογίζομαι* = ὑπολογίζω ἀκριβῶς. *μάλιστα* ἀναφ. εἰς τὰ δύο ἀπαρέμφατα. *δ* = τοῦτο δὲ = τοῦναντίον ὅμως. *ἀμαθία* = ἡ τῶν κινδύνων ἄγνοια. *θράσος* = ἄλογος τόλμη. *λογισμὸς* = ὀρθὴ (μελετημένη) σκέψις. *κράτιστοι τὴν ψυχὴν* = γενναιοψυχότατοι. *τὰ δεινὰ* = οἱ κίνδυνοι. *διὰ ταῦτα* = διὰ τοῦτο (τὸ γινώσκειν). *καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠγαντιώμεθα τοῖς πολλοῖς* = καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. *βεβαιότερος ὁ δράσας . . . σφάζειν* = σταθερώτερος φίλος εἶναι ὁ εὐεργετήσας οὕτως, ὥστε νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῆται ζωντανὴ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφειλῆς του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῆ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). *ὁ δ' ἀντοφείλων . . . ἀποδώσων* = ἐν ᾧ ὁ ὑποχρεωμένος εἶναι ὄχι τόσοσ προθύμος (ψυχρὸς) (νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος του), ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὄχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστῆται εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ πρὸς ἐξόφλησιν ὑποχρεώσεως. *τοῦ συμφέροντος λογισμῶ* = ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. *τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῶ* = τὴν πεποιθήσιν, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. *ἀδεῶς* = χωρὶς νὰ φοβούμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου Ἰωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κίμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. *ξυνελών* = συντόμως. *παιδευσις τῆς Ἑλλάδος* = σχολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μορφώσεως. *καθ' ἕκαστον δοκεῖν . . . αὐταρκεὶς παρέχεσθαι* = νομίζω ὅτι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πολίτης ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ διαμορφώσῃ (= παρέχεσθαι ἄν) τὸν ἑαυτὸν του ἱκανὸν εἰς πλεῖστα καὶ ποικιλώτατα εἶδη ἀσχολιῶν (= ἐπὶ πλεῖστα εἶδη) με ἐξαιρετικὴν ἐπιδεξιότητα καὶ χάριν (= μετὰ χαρίτων μάλιστα ἂν εὐτραπέλως). *κόμπος λόγων* = κομπορορημοσύνη. *ἔργων ἀλήθεια* = ζων-

τανὴ ἀλήθεια. ἡ δύναμις τῆς πόλεως· περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. *τρόπων*· οὕς προεῖπεν ἐν 37, 2. *μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πείραν ἔρχεται* = μόνη ἐξ ὄλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης γνώμης). *τῷ πολεμῷ . . . ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ* = δίδει εἰς τὸν ἐχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιπάλων) κακοπαθεῖ. *κατάμεμψιν* = ἀφορμὴν παραπόνων. *σημεῖα* = μνημεῖα, (τὰ ὁποῖα σωζόμενα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Περικλέους λεγομένων). *οὐ δὴ* = ὄχι δά. *τοι* = βεβαίως. *οὐδὲν προσδεόμενοι . . . οὔτε ὅστις ἔπεισι . . . ἡ ἀλήθεια βλάψει* = χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ Ὀμήρου ὡς ὑμνητοῦ οὔτε ἄλλου τινός, ὁ ὁποῖος θὰ τέρπῃ μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ' ἡ πραγματικὴ ἀλήθεια (ἡ ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμνουμένων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδείξῃ ψευδῆ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέαν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων (= τὴν ὑπόνοιαν). *ἔσβατος* = προσοίτος. *συγκατοικίσαντες* = ἰδρύσαντες ἐκτὸς τῶν ἀποικιῶν μνημεῖα. *κακῶν τε κἀγαθῶν*· ἢ παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου πανώλεθρία τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως ὁμοίως, ὅπως καὶ αἱ περιφανεῖς τοῦ Κίμωνος νίκαι περὶ τὸν Εὐρουμέδοντα. *δικαιῶ* = ἀναγνωρίζω ὡς καθῆκον. *λειπόμενοι* = οἱ ἐπιζῶντες. *κάμνω* = κοπιᾶζω.

42. *τῶνδε*· δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθηναίων. *ὁμοίως* = ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ. *εὐλογία* = ἔπαινος, ἐγκώμιον. *σημεῖοις* = δι' ἄπτων ἀποδείξεων. *αὐτῆς*· δηλ. τῆς εὐλογίας. *τὰ μέγιστα* = τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότατα σημεῖα. *οὐκ ἂν πολλοῖς . . . φανείη* = δι' ὀλίγους Ἕλληνας δύναται νὰ φάνῃ (θὰ εὐρεθῇ) ὁ λόγος ἀνάλογος τῶν ἔργων, ὅπως ὁ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (ὀλίγοι Ἕλληνες ὑπάρχουν, ὅπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀρμόζει τοιοῦτος ἔπαινος). *δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν . . . καταστροφῇ* = μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος, εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δειγμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους), εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφράγις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους), εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδραγαθίας των. *καὶ γὰρ τοῖς ἄλλα χεῖροσι . . . προτίθεσθαι* = διότι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως φαῦλοι,

δικαιοῦνται νὰ προβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισίν των τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθίας των. **ἀγαθῶ** = διὰ γενναίας πατριωτικῆς πράξεως. **κακὸν** = ἠθικὸν σφάλμα. **κοινῶς** = πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον. **ἐκ τῶν ἰδίων** = διὰ τῶν ἁμαρτημάτων καὶ παρεκτροπῶν τοῦ ἰδιωτικοῦ των βίου. **μαλακίζομαι** = ἐπιδεικνύω δειλίαν. **τὴν ἔτι** = τὴν μακροτέραν. **ὡς κὰν ἔτι διαφυγῶν... πλουτήσειεν** = ὅτι διαφυγῶν τὴν πενίαν ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ πλουτήσῃ. **τοῦ δεινοῦ** = τοῦ κινδύνου. **αὐτῶν** δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς ἐλπίδος νὰ διαφύγουν τὴν πενίαν. **λαβόντες** = ἐκλαβόντες, κρίναντες. **μετ' αὐτοῦ** δηλ. τοῦ κινδύνου = κινδυνεύοντες. **ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲ ἐφίεσθαι** = ἀπεφάσισαν ὑπομένοντες τὸν κίνδυνον τοὺς μὲν ἐχθροὺς νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρω ἀπόλαυσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιθυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δηλ. τὸν πόθον, διότι ὁ ἀγὼν ἠδύνατο νὰ ἀποβῆ καὶ εὐτυχῆς δι' αὐτούς). **ἐλπίδι τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες** = ἐμπιστευθέντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ ἄδηλον (τὴν ἀβεβαιότητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. **ἔργῳ δὲ περὶ... ἀξιοῦντες πεποιθῆναι** = ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καθήκον των νὰ ἔχουν πεποιθήσιν εἰς τὴν προσωπικὴν των ἀνδρείαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ὑπάρχοντα ἤδη κίνδυνον. **ἐν αὐτῶ** = δηλ. τῶ κινδύνῳ. **τὸ αἰσχρὸν τοῦ λόγου** = τὴν ἐπὶ δειλίᾳ κακὴν φήμην, κατηγορίαν. **τὸ ἔργον** = τὴν μάχην. **καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... ἀπηλλάγησαν** = καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισίμῳ στιγμῇ (τῆς τύχης), ὅτε ἤλπιζον νίκην μᾶλλον παρὰ ἦταν, ἀπέθανον.

43. **τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν** = οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὐχέσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνότεραν, ἀλλὰ νὰ μὴ θεωρῆτε ἄξιον τοῦ ἑαυτοῦ σας (καταδέχεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. **λόγῳ σκοπεῖν τὴν ὠφελίαν** = κρίνειν (ἐξετάζειν) κατὰ τὸν λόγον (τῶν ὀητόρων) τὴν ὠφέλιαν (μὴ περιορισθῆτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τὸν λόγον μου μόνον). **ἔργῳ θεώμενοι** = παριστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, ὅπως παρουσιάζεται αὕτη ἀπὸ τὰ πράγματα). **ἐν τοῖς ἔργοις** = ἐν ταῖς μάχασι. **ὅποτε καὶ πείρα του σφαλεῖεν** = εἴ ποτε καὶ πειρώμενοί τινος σφαλεῖσαν (= συνέβη νὰ ἀποτύχῃσι). **οὐκ οὖν** = ὅμως διὰ τοῦτο δέν... **κάλλιστον ἔρανον τῇ πόλει προῖεμενοι** = τὴν καλλίστην συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς

πατρίδος. *ιδία* = προσωπικῶς. *παρὰ τῷ ἐντυχόντι . . . καιρῷ* = εἰς πᾶσαν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δηλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, θὰ μνημονεύωνται αὐτοὶ) καὶ ἔργου (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ θὰ προτρέπουν τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). *σημαίνει* = σημείον ἐστί, διατηρεῖ τὴν μνήμην των. *οἰκεία* δηλ. γῆ. *μὴ προσήκουσα* = ἡ ξένη. *ἄγραφος μνήμη* = ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ ἔγγεγραμμένη, κατ' ἀντίθ. πρὸς τὸ στηλῶν ἐπιγραφή. *ἄγραφος μνήμη . . . ἐνδαιτᾶται* = ἡ ἄγραφος ἀνάμνησις τῆς διαθέσεων μᾶλλον (τῶν πεσόντων) (παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ἢ μεγάλου) κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἑνὸς ἐκάστου. *καὶ τὸ εὐδαιμον . . . κρίναντες* = καὶ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐψυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία. *περιορῶμαι* ἐνταῦθα = πτοοῦμαι, ἀποδελιῶ. *κακοπραγῶ* = δυστυχῶ. *ἀλλ' οἷς ἠέναντία . . . κινδυνεύεται* = ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μεταβολῆς ἐπὶ τὰ χεῖρω ἐν τῷ μέλλοντι (= ἔτι) βίῳ των. *καὶ ἐν οἷς μάλιστα μέγала τὰ διαφέροντα* ἐνν. *ἔσται* = καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέραν των κατάστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. *ἀλγεινότερα γὰρ . . . κάκωσις* = διότι δι' ἄνδρα βέβαια εὐγενῆ καὶ ὑπερήφανον (= μὲ φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἢ ταπεινώσις ἢ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. *ἀναίσθητος* = ἀνώδυνος.

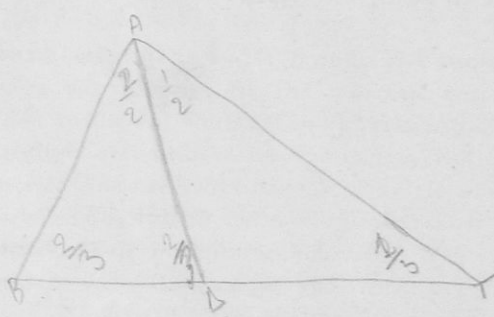
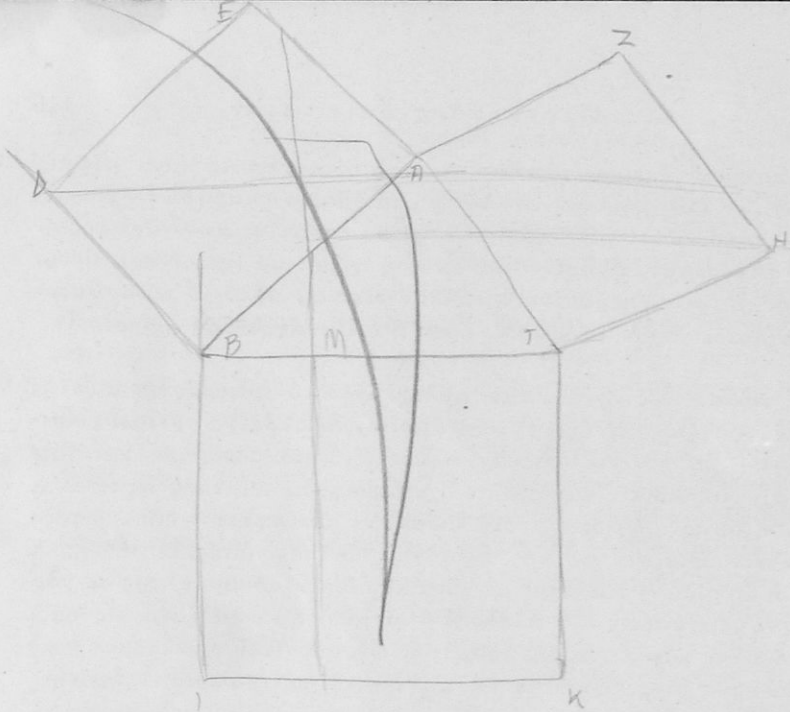
44. *τοκεὺς* = γονεὺς. *ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες* = γνωρίζουν ὅτι ἀνετράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπετειῶν. *εὐπρεπεσιᾶτης τελευτῆς* = ἐνδοξοτάτου θανάτου. *οἷς ἐνευδαιμονῆσαι . . . ξυνεμετρήθη* = τῶν ὁποίων ὁ βίος ὠρίσθη (ἔδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, ὥστε νὰ περάσουν αὐτὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ εὐδαιμονίας (τοὺς ὁποίους συνώδευσεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). *ὦν* ἀναφ. αἰτιολ. = διότι αὐτῶν. *λύπη οὐχ ὦν . . . στερίσκηται* = λυπεῖται τις ὄχι δι' ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα στερεῖται, χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. *ἐθάς τινος* = συνηθισμένος μέ τι. *ιδία* = κατ' ἰδίαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. *τῶν οὐκ ὄντων . . . ἔσσονται* = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἰς τινὰς παῖδες θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. *ξυνοίσει* ὑποκ. τὸ ἐπιγίγνεσθαι παῖδας. *οὐ γὰρ οἶόν τε ἴσον . . . κινδυνεύωσι* = διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σκέπτονται περὶ τῶν κοινῶν ὁμοίως ὀρθῶς καὶ δικαίως (ἐν ἰσότητι ὑποχρέωσεων καὶ δικαιοσύνη) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα

εἰς τὸν πόλεμον ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ χάσουν. *παρηβῶ* = γίνομαι παρηλιξ. *τόνδε* ἔνν. τὸν ὑπόλοιπον βίον. *κουφίζομαι* = παρηγοροῦμαι. *τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον* = ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. *οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι* = δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸ κέρδος, ὅσον ἡ δόξα. *ἀχρεῖτος* = ἀχρηστος.

45. *μέγαν* = δυσχερῆ. *καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς* (= καὶ εἰ ὑπερβάλοιτε ἀρετῆ) *οὐχ ὁμοῖοι, ἀλλ' ὀλίγω χεῖρους κριθεῖτε* = καὶ ἂν ἠθέλετε ἐπιδείξει ὅπως ἐξαιρετον ἀνδρεία, καὶ τότε μόλις θὰ κατορθώσετε νὰ κριθῆτε ὄχι βέβαια ὅμοιοι, ἀλλὰ ὡς κατὰ τι κατώτεροι αὐτῶν. *φθόνος τοῖς ζῶσι . . . τεύμηται* = διότι μεταξὺ τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ (= τὸ μὴ ἐμποδῶν) τιμῶνται μὲ εὐνοίαν ἀδιαφιλονίκητον. *τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως . . . κλέος ἦ* = μεγάλη τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς, ἂν δὲν φανῆτε κατώτεροι τῆς ἰδίας σας φύσεως (τοῦ προορισμοῦ σας) (ἂν ἀσχολῆσθε δηλ. ἀθροῦβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνην, περὶ τῆς ὁποίας ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὸ καλὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν.

46. *πρόσφορα* = ἐπίκαιρα. *οἱ θαπτόμενοι κενόσμηται* δηλ. τῇ συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. *ὠφέλιμον στέφανον . . . προτιθεῖσα* = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὐπρεπῆ, ὅπως ἦτο εἰς τοὺς κυρίως ἀγῶνας) ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἀγῶνων (ὑπὲρ πατρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκροὺς καὶ τοὺς ἐπιζῶντας. *ἄθλα γάρ . . . πολιτεύουσι* = διότι, ὅπου προβάλλονται μέγιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἄριστοι ἄνδρες. *ἀπολοφυράμενοι* = ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐκλαύσατε. *ὃν προσήκει* = τὸν προσήκοντα, τὸν ἰδικόν του.

ασοχρη

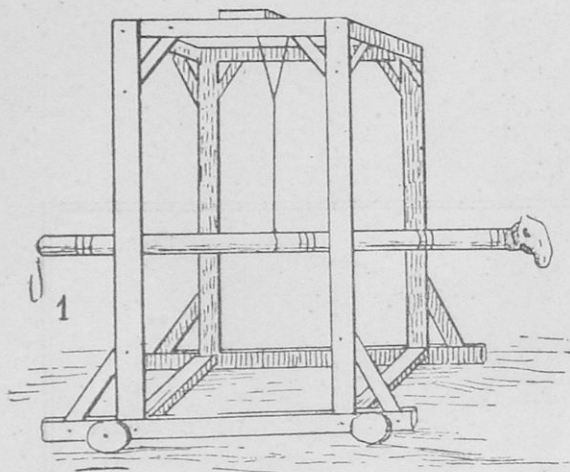
ΤΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Εἰκὼν τοῦ Θουκυδίδου	5
Εἰσαγωγή	
I. Θουκυδίδης	7
II. Ἡ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν Ἑλλάδι	10
ΜΕΡΟΣ Α΄	
I. Πλαταικὰ	
α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς (B, 1 — 6)	15
β) Πλαταιῶν πολιορκία (B, 71 — 78)	19
γ) Πλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20 — 24)	25
δ) Πλαταιέων παράδοσις (Γ, 52)	29
ε) Δημηγορία Πλαταιέων (Γ, 53 — 59)	29
Ϛ) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61 — 67)	35
ζ) Πλαταιέων καταδίκη (Γ, 68)	39
II. Λεσβιακὰ	
α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1 — 18)	41
β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ, 25 — 33)	46
γ) Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35 — 50)	50
δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37 — 40)	51
ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42 — 48)	56
III. Περικλέους Ἐπιτάφιος (B, 34 — 46)	62
ΜΕΡΟΣ Β΄	
*Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	73

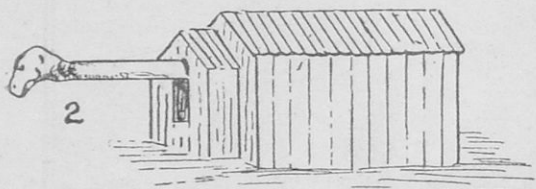

Α' όφισου,

έχει μεγάλο φουφώ.

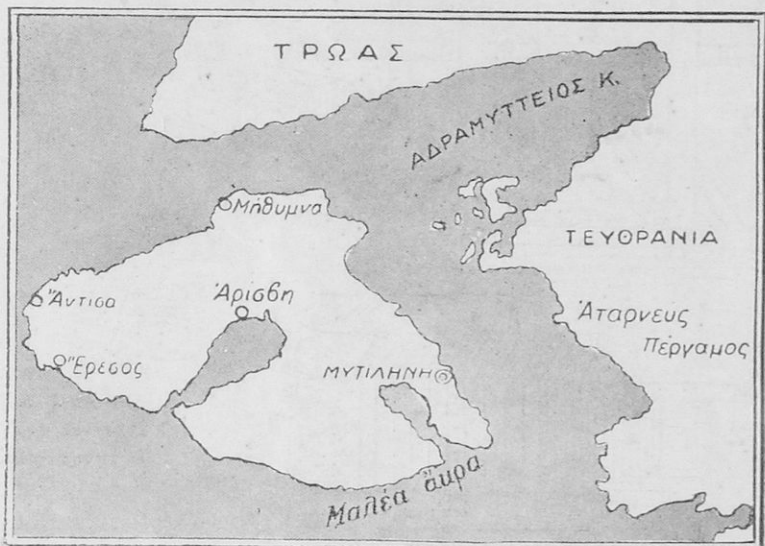

1. Κρεμαστός.

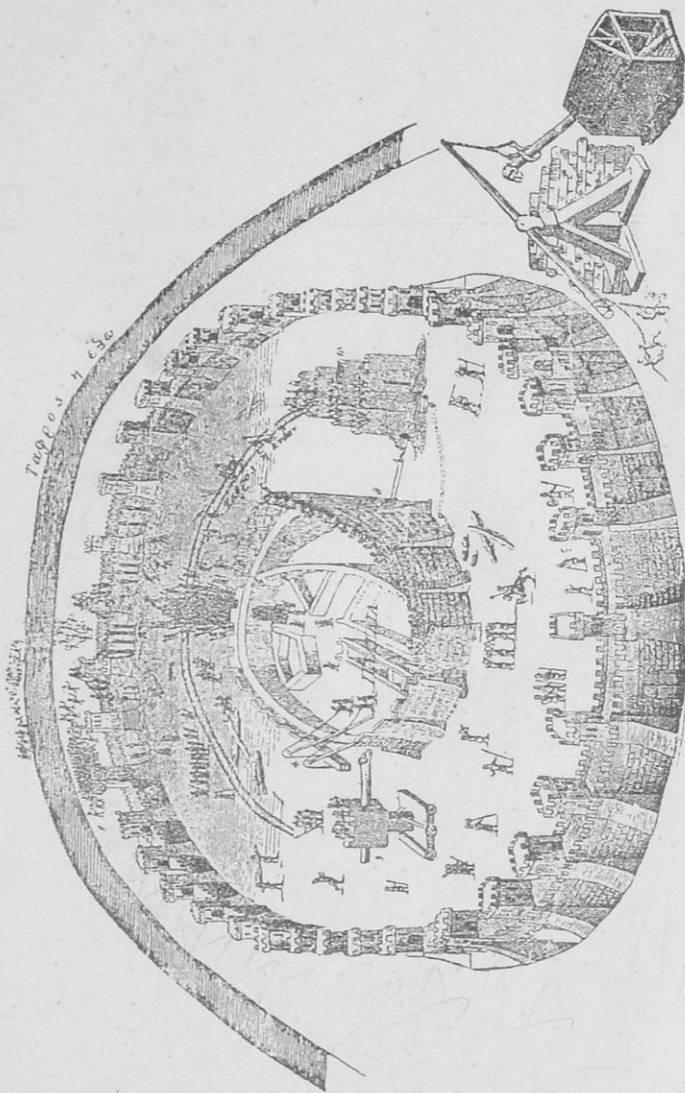
2. Προκεκαλυμμένος
ἐντὸς χελώνης (χελώνη κριοφόρος).

Καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶδη τοῦ κριοῦ ἐχρησιμο-
ποιοῦντο πρὸς κατακρήμνισιν τειχῶν.

3
Κριοί.3. Φορητός (πρὸς πα-
ραβίαισιν κυρίως
πυλῶν).

Λέσβος.

Τειχος Πελοποννησιον.

$$x^2 - 7x + 36 = 0$$

$$\frac{b \pm \sqrt{b^2 - 4af}}{2a} = \frac{7 \pm \sqrt{7^2 - 144}}{2}$$

$$2a$$

$$2$$

$$= \frac{7 \pm 7^2 - 12}{2}$$

$$\begin{array}{r} 36 \\ 4 \\ \hline 144 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12 \\ 12 \\ \hline 24 \end{array}$$

$$x = \frac{7 + 7^2 - 12}{2} = \frac{7^2 - 12}{2}$$

$$\begin{array}{r} 12 \\ \hline 144 \end{array}$$

$$x = \frac{7^2 + 7 - 12}{2} = \frac{7 \pm \sqrt{7^2 + 144}}{2}$$

ω.φ.ε. 5.

~~αγ.~~ στο

σεν αντιστοιχία

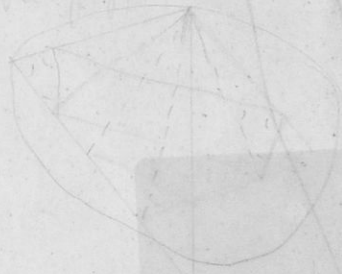
αρχον με γέρν ωισ αλφρό

5⁰⁰

500

ἡρώδια
ἀρχαία
ἡρώδια
ἡρώδια

Καὶ τὰ
ἑξῆς

024000025382

Δεξιά
ΔΕΜΕ

Δεξιά τα όρνια ταχυνί ομοσ

Παραφρεσιν διδω' εν τω ορο-
λεγω κατασκευασθ

λεγω κατασκευασθ
και εν τω ορο-
λεγω κατασκευασθ

λεγω κατασκευασθ
και εν τω ορο-
λεγω κατασκευασθ

λεγω κατασκευασθ
και εν τω ορο-
λεγω κατασκευασθ

ωρονο

ωρονο αμα

Οι ομοσ εν τω ορο-
λεγω κατασκευασθ

7 1/2 75 70 70

